

LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULU
Laurea Hyvinkää

”Minä halusin sen hyvän ja rauhallisen elämän”

Ryhmämuotoisen tuen merkitys perheväkivaltaa kokeneen naisen selviytymisessä

Merja Petäjäjärvi
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2009

Petäjäjärvi Merja

”Minä halusin sen hyvän, rauhallisen elämän” Ryhmämuotoisen tuen merkitys väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisessä

Vuosi 2009

Sivumäärä 49

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia perheväkivaltaa kokeneiden naisten selviytymistä ja siinä saadun ryhmätuen merkitystä. Tutkimus tehtiin yhteistyössä Jyväskylän Kriisikeskus Mobilen kanssa. Tutkimukselle asetettiin kaksi tehtävää, joiden kautta selvitettiin mitkä asiat vaikuttavat väkivaltaa kokeneen naisen mielestä hänen omaan selviytymiseensä sekä minkälaisen merkityksen naiset antavat väkivaltaa kokeneiden naisten - ryhmään osallistumiselle oman selviytymisen näkökulmasta.

Tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineistonkeruu menetelmänä oli puoli-strukturoitu teemahaastattelu. Tutkimusaineisto koostui kriisikeskuksen väkivaltaa kokeneiden naisten - ryhmään osallistuneiden kolmen naisen haastatteluista. Tutkimuksen pääpaino oli selviytymisessä. Väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisprosessia ymmärtääkseen on ymmärrettävä väkivaltaa kokeneen naisen sisäistä prosessia. Tutkimusmenetelmänä käytettiin sisältöanalyysia. Sisällön erittelyä avattiin teorialähtöisen analyysin kautta. Tutkimuksen merkittävä tulos Kriisikeskus Mobilen näkökulmasta on, että väkivaltaa kokeneelle naiselle tarjotaan oikeanaikaista ryhmämuotoista tukea. Toinen tutkimuksen tulos on se, että nainen hyötyy omassa selviytymisprosessissaan ryhmämuotoisesta tuesta.

Tutkimuksen perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että ryhmämuotoisella vertaistueella on merkitystä väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisprosessissa. Ryhmässä toisten naisten kokemusten kuuleminen oli antanut naiselle sanoja ja merkityksiä omaan elämään sekä helpottanut epävarmuutta, syyllisyyttä sekä ristiriitaisia ajatuksia. Ryhmä tarjosi mahdollisuuden työstää ja käydä läpi omaa väkivaltakokemustaan vertaisryhmässä. Kokemusten jakamisella on parantava ja voimaannuttava vaikutus. Ryhmässä oleminen on auttanut naisia näkemään omaa selviytymisprosessiaan.

Avainsanat: perheväkivalta, nainen, traumatisoituminen, uhriutuminen, selviytyminen, ryhmämuotoinen tuki

Petäjärvi Merja

"All I wanted was that good peaceful life." The meaning of peer group support for women exposed to violence

Year 2009

Pages 49

The purpose of this paper was to study the coping processes of women exposed to domestic violence and the impact of peer support on the coping processes. The study was made in cooperation with the Crises Centre "Mobile" in the town of Jyväskylä. The study focused on two main tasks: 1) which factors were identified as supportive in coping by the women exposed to violence and 2) how significant was the participation in peer groups considered by these women.

This study applied a qualitative approach. Data was collected using a semi-structured theme interview. Data consisted of interviews with three women who participated in peer groups organized by Crises Centre Mobile. The interviews focused on coping processes. In order to understand the coping processes of a woman exposed to violence we had to explore her inner mental process.

The method of this research was content analysis. Data from the interviews was categorized by theory-based analysis.

A significant outcome from the Crises Centre's point of view was that the group-based support offered to these women was timely. Another outcome was that the support the women received from peer groups was beneficial and enhanced their coping process.

It can be concluded that peer group support was beneficial to women exposed to violence. Hearing other women's experiences had helped them to define and understand their own feelings. Groups also had helped them to diminish their uncertainty, contradictory thoughts and feelings of guilt. Peer groups offered them a chance to work through and share their own experiences of violence. Sharing experiences had an empowering impact on peer group participants. Being a part of a group had helped the women understand their own coping process.

Keywords: domestic violence, woman, traumatization, victimization, coping, peer group support.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PERHEVÄKIVALTATYÖ KRIISIKESKUS MOBILESSA.....	8
2.1 Kriisikeskus Mobile	8
2.2 Kriisityö akuutissa perheväkivaltatilanteessa.....	8
2.3 Väkivaltaa kokeneiden naisten yksilötyö.....	9
2.4 Väkivaltaa kokeneiden naisten ryhmät	9
3 NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA.....	10
3.1 Traumatisoituminen.....	11
3.2 Uhriutumisen	12
3.3 Ryhmämuotoinen tuki väkivaltaa kokeneiden naisten selviytymisessä	13
4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET PERHEVÄKIVALLASTA.....	15
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	17
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	18
6.1 Tutkimuksen kohdejoukko	19
6.2 Teemahaastattelu.....	19
6.3 Aineiston käsittely ja analyysi.....	20
6.4 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arvioiminen	21
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	22
7.1 Teemahaastatteluun osallistujien taustatiedot	22
7.2 Väkivaltahistoria	23
7.3 Avun hakeminen, selviytyminen.....	27
8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36
9 POHDINTA	43
LÄHTEET	46
LIITTEET.....	49

1 JOHDANTO

Työskennellessäni Jyväskylän Kriisikeskus Mobilessa kriisityöntekijänä sain paljon tietoa ja uusia näkökulmia perhe- ja parisuhdeväkivaltaan. Kohtasin väkivallan uhreja sekä akuutissa kriisityössä että yksilötyössä, jossa väkivallan uhrit kävivät omaa väkivaltakokemustaan läpi. Opinnäytetyön aihetta valitessani minulla heräsi kiinnostus tutkia naisten selviytymistä väkivallasta. Kriisikeskuksen johtaja ja väkivaltatyöstä vastaava kriisityöntekijä suhtautuivat ajatukseni myönteisesti. Keskusteltuani väkivaltatyöstä vastaavan työntekijän kanssa päädyin tekemään tutkimuksen ryhmän merkityksestä väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisessä.

Parisuhdeväkivalta on yleistä Suomessa. Vuonna 1997 toteutetun kyselytutkimuksen mukaan 40 % naisista on joutunut miehen tekemän fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai uhkailun kohteeksi. Nykyisessä suhteessa fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai sen uhkailua on kokenut 22 % parisuhteessa olevista naisista. 50 % avo- tai avioliitossa olleista naisista on joutunut entisen miehen väkivallan tai uhkailun kohteeksi. Perheväkivallan seurauksena keskimäärin 27 naista kuolee Suomessa joka vuosi. (Heiskanen & Piispa 1998, 4-5.)

Tilanteesta, joissa mies käyttäytyy väkivaltaisesti naista kohtaan, on käytössä useita nimityksiä, perheväkivalta, parisuhdeväkivalta, lähisuhdeväkivalta ja naiseen kohdistuva väkivalta. Osa näistä korostaa sukupuolen merkitystä ja osa on sukupuolineutraaleja (Husso 2003, 41; Nyqvist 2001, 19). Nyqvistin (2001) mukaan perheväkivalta käsitteenä on Suomessa vakiintunut termi ja sen käyttö on perusteltua kattavana yleiskäsitteenä. Useat tämän päivän väkivaltaa tutkivat henkilöt, mm. Husso (2003) ja Ojuri (2004) käyttävät omilla tutkimuksillaan parisuhdeväkivallan käsitettä, koska heidän tutkimuksensa koskevat nimenomaan parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Parisuhdeväkivalta on yksi naiseen kohdistuvan väkivallan muoto.

Kriisikeskus Mobilessa käytetään yleensä perheväkivallan termiä puhuttaessa naisten kokemasta väkivallasta ja yksilötyöskentely heidän kanssaan on perheväkivaltatyötä. Perheväkivallalta tarkoitetaan myös lapsiin, vanhuksiin ja miehiin kohdistuvaa, läheisen ihmisen käyttämää väkivaltaa. Tässä tutkimuksessa käytän sekä perheväkivallan että parisuhdeväkivallan käsitteitä synonyymeinä. Perustelen termien samanmerkityksisyyden käyttöä käytännön näkökulmasta. Käyttämässäni lähteissä parisuhdeväkivallan termi on yleisempää. Väkivaltaa kokeneet naiset, joita olen tässä tutkimuksessani haastatellut, ovat tottuneet käyttämään perheväkivallan käsitettä. Lehtonen ja Perttu (1999) ovat kritisoineet perheväkivallan käyttöä naiseen kohdistuvan väkivallan ja parisuhdeväkivallan synonyyminä, koska perheväkivalta tarkoittaa myös lapsiin ja miehiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Tässä työssä esittelen aluksi Kriisikeskus Mobilen toimintaa sekä siellä tehtävää väkivaltatyötä. Tämän jälkeen käyn teoreettisen tiedon valossa läpi naiseen kohdistuvan väkivaltaa ilmiönä

ja siihen liittyviä seuraamuksia. Väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisen kannalta seuraamuksista nousee esille traumatisoitumisen ja uhriutumisen merkitys ja niiden ymmärtäminen. Tässä teoreettisessa osuudessa kiinnitän erityisen huomion ryhmän merkitykseen väkivaltaa kokeneen naisen selviytymiselle.

Ennen tutkimustehtävien ja tutkimuksen tavoitteiden esittelyä tuon esille aikaisempia naisten väkivaltaa koskevia tutkimuksia. Näiden jälkeen esittelen tutkimuksen toteuttamisen, jossa kerron tutkimuksen kohdejoukosta, aineiston keräämisestä, teemahaastattelusta, aineiston käsittelystä ja analysoinnista sekä tutkimuksen eettisistä kysymyksistä ja luotettavuudesta. Työ etenee tutkimustuloksiin. Näiden jälkeen olen kirjalliseen tuotokseeni laittanut yhteenvedon ja johtopäätökset sekä oman pohdinnan.

2 PERHEVÄKIVALTATYÖ KRIISIKESKUS MOBILESSA

Väkivalta on kiistatta rikos. Tähän luetaan sekä fyysinen pahoinpitely että muut väkivallan muodot kuten väkivallalla uhkaaminen tai vapauden riistäminen. (Niemi-Kiesiläinen 2004, 113.) Tämä moraalinen kannanotto on lähtökohtana myös Jyväskylän Kriisikeskus Mobilessa tehtävällä väkivaltatyöllä. Väkivaltatyö on yksi osa kriisikeskuksen työtä. Reilu 100 naista hakee vuosittain apua Kriisikeskus Mobilesta. (Vuorinen 2006.)

2.1 Kriisikeskus Mobile

Kriisikeskus Mobile on Jyväskylän kaupungin ja seitsemän ympäristökunnan sekä Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama ympärivuorokautinen kriisikeskus. Kriisikeskuksen toiminta-ajatuksena on antaa välitöntä apua kaikissa elämän kriiseissä. Kriisikeskuksen työskentely on auttamista puhelimessa, tapaamisia kriisikeskuksessa sekä kentällä tapahtuvaa työtä esimerkiksi kodeissa, poliisilaitoksella, sairaalassa tai muualla viranomaisverkostoissa. Kriisikeskuksessa toimii myös erilaisia ryhmiä, kuten väkivaltaa kokeneiden naisten ryhmä. Kriisikeskuksen ensisijainen tehtävä on kartoittaa asiakaan tilanne, auttaa ja kannatella kriisin keskellä olevaa ihmistä ja olla tarvittaessa yhteydessä muihin auttaviin viranomaisverkostoihin. (Hynninen & Ruuska 2001, 51.)

Kriisikeskus Mobilen toiminnan alkaessa syksyllä 1995 tuli samoihin aikoihin mahdollisuus puuttua perheessä tapahtuvaan väkivaltaan myös rikoslain perusteella. Jyväskylässä käynnistyi vuonna 1996 Mobilen, poliisin ja Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen sekä Jyväskylän kaupungin yhteinen hanke, oman, perheväkivaltaan puuttuvan hoitomallin luomiseksi. Hoitomallin tarkoituksena on löytää keinoja perheväkivallan tekijöiden vastuuttamiseen ja sitä kautta tukea myös väkivallan uhrien selviytymistä. Työskentelymuotona on yksilötyöskentely ja sen jälkeen väkivallan käsittelyä on mahdollisuus jatkaa ryhmämuotoisessa terapiassa. (Hynninen & Ruuska 2001, 52-53.)

2.2 Kriisityö akuutissa perheväkivaltatilanteessa

Akuutissa perheväkivaltatilanteessa Kriisikeskus Mobile tarjoaa uhrille turvaa ja henkistä ensiapua sekä tietoa ja ohjausta perheväkivaltaan liittyvissä asioissa. Kriisityöntekijä voi myös tarvittaessa lähteä mukaan lääkärin vastaanotolle ja rikosilmoitusta tekemään. Jokaisessa tapauksessa mietitään erikseen miten on turvallisinta edetä asiassa. Turvakodista voi löytyä yksi vaihtoehto, jos nainen on sinne valmis lähtemään. Akuutin perheväkivaltatilanteen jälkeen tapahtuman läpikäyminen eli purkaminen on tärkeää niin uhrille kuin väkivallan tekijäl-

le. Uhrin luvalla väkivallantekijään ollaan yhteydessä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jos perheessä on lapsia, myös heidän kanssa käsitellään väkivaltatilannetta. (Hynninen & Ruuska 2001, 51.)

Perheväkivaltaa koskeva yhteydenotto voi tulla kriisikeskukseen uhrilta, läheiseltä tai tekijältä itseltään. Myös viranomaiset, erityisesti poliisi ja sosiaalityöntekijät, ottavat yhteyttä saadakseen apua perheille, joissa on väkivaltaa. (Hynninen & Ruuska 2001, 51.)

2.3 Väkivaltaa kokeneiden naisten yksilötyö

Vuodesta 1997 perheväkivallan uhreille, naisille, on tarjottu systemaattisesti mahdollisuutta pidempiaikaiseen työskentelyyn Mobilessa. Asiakkaat ohjautuvat perheväkivaltatyöhön yleensä peruskriisityön kautta. Perheväkivaltaa kokeneille naisille tarjotaan mahdollisuutta jatkaa väkivaltakokemuksen käsittelyä perheväkivaltatyöntekijän kanssa. Työskentely on psykoedukatiivista. Tällä tarkoitetaan sitä, että keskustelun avulla kartoitetaan naisen elämäntilanne ja hänen väkivaltahistoria, työstetään väkivaltatilanteiden aiheuttamia traumoja sekä keskustellaan väkivaltailmiöstä. Tärkeänä osana on asiakkaan kohtaaminen ja kuuleminen ja tukeminen hänen omassa selviytymisprosessissaan. (Hynninen & Ruuska 2001, 53.)

Kriisikeskus Mobilessa väkivaltaa kokeneiden naisten yksilötyön tavoitteena on väkivallan näkyväksi tuleminen ja fakta tiedon antaminen naiselle, joka on kokenut perheväkivaltaa. Yksilötyön tavoitteina on lisäksi väkivaltaa kokeneiden naisten itsetunnon, arvon ja tunteiden löytyminen, traumojen purku ja sen mukana tuomien seurausten ehkäisy, lasten näkökulman esiintuominen ja vanhemmuuden tukeminen sekä turvallinen irtaantuminen parisuhteesta sitä tarvitseville. Tarkoituksena on saada asiakas elämään omaa elämäänsä ja olemaan oman elämänsä hallitsija. Väkivaltaa kokeneen naisen yksilötyössä on tarkoituksena myös auttaa naista pääsemään irti vallankäyttäjän tarjoamasta identiteetistä ja löytämään oma identiteetti jatkui suhde tai ei. Yksilötyön tarkoituksena on ennen kaikkea turvata uhri ja hänen elämänsä. (Vuorinen 2006.)

2.4 Väkivaltaa kokeneiden naisten ryhmät

Väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmät ovat viime vuosina muodostuneet pääasiassa Kriisikeskus Mobilen naistyön asiakkaista. Lisäksi muutamia ryhmäläisiä on tullut ensi- ja turvakodilta. Väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmä on suljettu ryhmä. Ryhmällä on kaksi ryhmänvetäjää. Ryhmänvetäjillä on kokemusta ja tietoa sekä ryhmänohjauksesta että väkivalta ilmiöstä. Ryhmään sitoutumista korostetaan ja painotetaan ryhmän aloitusvaiheessa. Yleisesti on käy-

nyt niin, että pari ihmistä on jäänyt pois ryhmästä alkuvaiheessa ja loput ovat sitoutuneet käymään ryhmän loppuun saakka. Ryhmässä on 5-8 henkilöä ja kokoontumiskertoja on keskimäärin 10. Ryhmät kokoontuvat kahden viikon välein ja yksi ryhmä kestää aina joko kevät- tai syyslukukauden. Väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmän tavoitteena on uhrin vahvistuminen ja vertaistuki. Jokainen ryhmä luo myös omakohtaiset tavoitteet ryhmälleen yhdessä ryhmän ohjaajien kanssa. (Vuorinen 2006.)

Ryhmässä käydään läpi aina kyseisen ryhmän esiintuomia aihealueita. Ryhmäistunnot koostuvat pääasiassa siten, että edellisellä kerralla on yhdessä sovittu joku aihealue, jota käydään läpi. Kokoontumiset toteutuvat pääosin keskustelun kautta. Joissakin ryhmissä on otettu käyttöön myös muita menetelmiä, esimerkiksi erilaisia kortteja. Ryhmissä on ollut aihealueina väkivaltailmiö, naiseus, itsetunto sekä erilaiset tunteet kuten syällisyys, häpeä, suru ja ikävä. Ryhmissä on puhuttu myös vanhemmuudesta ja lapsista sekä väkivallan vaikutuksesta vanhemmuuteen, erosta ja irtautumisen vaikeudesta, sekä huoltokiistoista ja lasten tapaamisasioista. Ryhmissä nousee esille naisten omakohtaiset vahvuudet, voimavarat ja selviytyminen. (Vuorinen 2006.)

3 NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Naisiin kohdistuvalla väkivallalla tarkoitetaan sukupuoleen liittyvää väkivaltaa, joka voi olla henkistä, fyysistä, seksuaalista, taloudellista tai hengellistä. Väkivaltaa on myös väkivallalla uhkaaminen. Naisiin kohdistuva väkivalta on maailmanlaajuinen, merkittävästi naisten terveyttä ja tasa-arvoa koskettava ihmisoikeuskysymys. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa esiintyy kaikissa yhteiskuntaluokissa. (Ojuri 2000, 23; Perttu 2002a, 17,29.)

Väkivalta on vaikea ja monimutkainen ongelma. Ulkopuolisen on vaikea ymmärtää, miksi nainen ei lähde ja jätä väkivaltaista suhdetta. Väkivaltaa kokeneen naisen sisäisen prosessin ymmärtäminen auttaa ymmärtämään muutoksen vaikeutta. Väkivalta vaikuttaa naisen koko persoonallisuuteen ja kokemukseen omasta olemassaolostaan. Väkivalta on usein näkymätöntä ja väkivaltaprosessi etenee vähitellen, joten sen havaitseminen on vaikeaa sekä väkivaltaa kokeneelle naiselle että hänen lähiympäristölleen. Naisen on vaikea tunnistaa henkistä väkivaltaa, vallan ja kontrollin käyttöä. Sitä on myös vaikeaa näyttää todeksi ulkopuolelle. Väkivaltaisesta suhteesta irrottautumiseen vaikuttavat myös väkivallan jaksottaisuus. Tämä aiheuttaa väkivaltaisessa suhteessa elävälle naiselle ristiriitaisia tunteita ja epävarmuutta sekä hämmentää hänen todellisuudentajuaan. (Lehtonen & Perttu 1999, 51-52.)

Niemi-Kiesiläinen (2004) tuo esille kirjassaan erilaisia syitä siihen, miksi nainen ei lähde väkivaltaisesta suhteesta. Taloudellinen riippuvuus vaikeuttaa useimmissa tapauksissa naisten lähtemistä, tähän liittyvät myös asunnonsaanti-ongelmat. Lasten kohtalo nousee monissa tapauksissa lähtemisen esteeksi. Väkivaltaisissa suhteissa elävillä naisilla ei ole useinkaan tietoa tarjolla olevista tukimuodoista. Päälimmäisenä syynä parisuhteesta pysymiseen on pelko. (Niemi-Kiesiläinen 2004, 42-44.) Pelko on aiheellista, koska väkivaltaisesta suhteesta irrottautuminen on vaarallisinta aikaa suhteessa. (Lehtonen & Perttu 1999, 56). Varosen (2006) tutkimuksen mukaan naiset pitkittävät avun hakemista ja parisuhteesta lähtemistä voidakseen säilyttää ydinperheensä.

Naisiin kohdistuvalla väkivallalla on usein monia seurauksia. Väkivallan seuraukset ovat aina yksilöllisiä ja tärkeintä on aina väkivallan uhrin oma kokemus tapahtuneesta. Perttu (2002a) luokittelee pari- ja lähisuhdeväkivallan psyykkisiin, fyysisiin, sosiaalisiin, taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin seurauksiin. Psyykkisiä seurauksia ovat erilaiset tunne-elämän seuraukset, kuten traumatisoituminen ja uhriutuminen. Fyysisiä seurauksia voivat olla pahoinpitelyjen aiheuttamat fyysiset vammat, esimerkiksi luunmurtumat. Fyysisiä seurauksia voivat olla myös erilaiset sydänoireet, unettomuus ja voimattomuuden tunne. Sosiaalisia seurauksia ovat naisen eristäytyminen sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, yksinäisyys, sosiaalisten suhteiden väheneminen tai loppuminen kokonaan. (Perttu 2002a, 42-43.) Heiskasen ja Piispan (2002) tutkimuksen mukaan väkivalta aiheuttaa yhteiskunnalle välillisiä ja välittömiä kustannuksia sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon että oikeudenkäyntikuluihin.

3.1 Traumatisoituminen

Trauma määritellään voimakkaaksi tapahtumaksi ihmisen elämässä, johon yksilö ei pysty vaurautumaan eikä vastaamaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Traumalla on voimakkaat, äkilliset ja pitkään jatkuvat vaikutus ihmiseen. Trauma on mielen tai ruumiin vaurio tai haava. Psyykkinen trauma on seurausta ylivoimaisesta, hallitsemattomasta kokemuksesta, joka voi sattua kenelle tahansa ja joka johtaa avuttomuuden, haavoittuvuuden ja hallinnan puutteen kokemiseen. Psyykkinen trauma on voinut syntyä fyysisen koskemattomuuden uhkan tai vakavien fyysisten vammojen seurauksena. (Nousiainen & Perttu 2002, 51; Saari 2001, 15-16.)

Traumat jaotellaan kahteen ryhmään. Yksittäinen traumaattinen kokemus, kuten läheisen kuolema, onnettomuus tai yksittäinen väkivaltakokemus, luetaan kuuluvaksi traumatyyppi 1. Nämä ilmenevät usein äkillisinä, akuutteina stressireaktioina ja ne ovat ohimeneviä. Toistuva, kertautuva kokemus, esimerkiksi perheväkivalta tai seksuaalinen hyväksikäyttö kuuluvat traumatyyppi 2. Traumaattisiin tapahtumiin ei voi tottua, vaikka ihminen kokisi samantyyppisiä tapahtumia toistuvasti. Jokainen traumaattinen tapahtuma aiheuttaa sen uhrille emotionaalisen kriisin. Naiset, jotka kokevat toistuvaa väkivaltaa, eivät totu väkivaltaan, vaan he

oppivat käyttämään erilaisia selviytymiskeinoja. Naiset saattavat toimia itselleen epätyypillisellä tavalla tai tehdä asioita, jotka jälkepäin tarkasteltuna ovat kummallisen epärationaalisia. Naiset voivat joutua myös rajoittamaan elämäänsä erilaisten pelkotilojen vuoksi tai karttamaan paikkoja, ihmisiä ja muita tekijöitä, jotka muistuttavat tapahtuneesta. Kaikkein traumatisoituvimpana pidetään toisen ihmisen aiheuttamaa traumaa, varsinkin jos tämä ihminen on läheinen, joka sekä rakastaa että pahoinpitelee. (Lehtonen & Perttu 1999, 59-61; Nousiainen & Perttu 2002, 51.)

Naisiin kohdistuva väkivalta on aina naiselle traumaattinen tapahtuma, joka järkyttää hänen psyykkistä tasapainoaan ja aiheuttaa erilaisia emotionaalisia eli tunne-elämän oireita. Traumatisoitumiseen ovat vahvasti vaikuttamassa vallan epätasapaino ja väkivallan jaksottaisuus. Nämä seikat ovat myös vaikuttamassa siihen, miksi naisten on vaikea irrottautua suhteesta. Jokainen väkivaltainen tapahtuma vahvistaa väkivallan tekijän asemaa ja samalla se heikentää uhrin asemaa. Vallan epätasapainon lisääntyessä väkivaltaa kokenut nainen alkaa yhä useammin arvioida itseään kielteisesti, samalla hänen itsetuntonsa laskee ja hän voi tuntea olevansa kyvytön huolehtimaan itsestään. Tästä on seurauksena se, että nainen tuntee tarvitsevansa yhä enemmän suhteessa hallitsevassa asemassa olevaa henkilöä. Tällainen riippuvuuden ja heikentyneen itsetunnon kierre toistuu aina uudelleen ja se tuo lopulta voimakkaan tunneperäisen sidoksen henkilöön, joka hallitsee suhdetta. (Nousiainen & Perttu 2002, 58-59.)

Toinen traumatisoitumiseen vaikuttava tekijä on väkivallan jaksottaisuus. Sillä tarkoitetaan sitä, että mies kohtelee naista määrääjain ja jaksottaisesti pahoin joko uhkailemalla tai käyttämällä henkistä ja/tai fyysistä väkivaltaa. Väkivaltaisten kausien välisen ajan mies saattaa käyttäytyä sosiaalisesti hyväksyttävästi. Naisen elämässä vaihtelevat määrääjain väkivallan ja helpotuksen ajat. Tätä vaihtelua on kuvattu kolmevaiheisena rankaisu-hemmottelumallina (From Dark to Light 1995.) Ensimmäisessä vaiheessa väkivallantekijän käyttäytyminen muuttuu kontrolloivammaksi ja kireämmäksi, samalla uhri jännittyy, on varovainen ja tarkkailee olosuhteita. Tämän jännityksen kasvun vaiheen jälkeen seuraa toinen vaihe, jossa väkivaltainen tapahtuma puhkeaa. Uhri on järkyttynyt ja epäuskoinen siitä, että väkivalta tapahtui jälleen. Kolmannessa vaiheessa väkivallantekijä tuntee syyllisyyttä ja katumusta. Hän erilaisin keinoin pyrkii hyvittämään tekoaan, hän käyttäytyy uhria kohtaan poikkeuksellisen rakastavaisesti. Väkivallan uhri, joka on haavoittuvainen ja riippuvainen, tuntee itsensä hyväksytyksi ja rakastetuksi, hänen ei ole tarvetta lähteä suhteesta. Nämä kolme vaihetta toistuvat väkivaltaisessa suhteessa, joskaan ei voida sanoa, että kaikissa tapauksissa näin säännönmukaisesti. (Nousiainen & Perttu 2002, 58-60.)

3.2 Uhriutuminen

Lehtonen ja Perttu (1999) käyttävät käsitettä uhriutumisen prosessista, jossa väkivallan aiheuttamia tunteita ei ole jostakin syystä käsitelty, vaan on jääty tunteiden kieltämisen vaiheeseen. Uhriutuminen kuvaa sitä prosessia, mitä väkivaltaa kokeneelle naiselle tapahtuu henkisesti ja sosiaalisesti ja millaisia seurauksia ja vaikutuksia väkivallalla on hänen toimintakykynsä, kykynsä arvioida tilannettaan ja tehdä päätöksiä. (Nousiainen & Perttu 2002, 60.)

Uhriutumisen prosessin tunnusmerkkeinä pidetään avuttomuutta, voimattomuutta ja sosiaalisen minuuden menettämistä. Väkivaltatilanne aiheuttaa naiselle sokin, järkytyksen ja epäuskon. Jos nainen ei kykene kohtaamaan todellisuutta, hän saattaa jäädä psyykkisesti väkivallan aiheuttaman tunteiden kieltämisen vaiheeseen. Kun nainen tajuaa todellisuuden, hänen tuntema kauhu aiheuttaa kieltämisen ja seurauksena on ns. valetyömyys, jota kutsutaan myös jäätyneeksi peloksi. Nainen joutuu irrottautumaan väkivallan aiheuttamat tunteet tietoisuudesta ja itsestään. Väkivaltaa kokenut nainen jää tilanteeseen, jossa hänen avuttomuuden ja eristyneisyyden tunteet ovat niin voimakkaita, että hän kieltää väkivaltatapahtuman ja sen herättämät tunteet pois itseltään. (Lehtonen & Perttu 1999, 62-63.)

Sosiaalisen minuuden menettämisellä tarkoitetaan tässä yhteydessä psykologista infantilismia, jossa väkivaltaa kokenut nainen menettää kykynsä toimia aikuisena. Hänen käyttäytymisensä muuttuu alistuvaksi, nöyryväksi ja yritykseksi miellyttää väkivallan tekijää. Vähitellen nainen saattaa vastaanottaa ja sisäistää väkivallantekijän antaman käsityksen itsestään ja heidän suhteestaan. Tässä vaiheessa nainen saattaa jopa ajatella väkivallantekijästä myönteisesti ja syyttää itseään väkivallasta. Nainen luo tai hänet aivopestään luomaan uusi todellisuus omasta minäkuvastaan ja väkivallasta. Minäkuvaa, jonka uhriutunut nainen on omaksunut, hallitsevat avuttomuus, pärjäämättömyys ja toista tarvitseva ihminen. Nainen ei kykene kriittiseen ajatteluun, ei kykene arvioimaan suhdetta selkeästi eikä näin ollen pysty irrottautumaan suhteestaan. (Nousiainen & Perttu 2002, 60.)

3.3 Ryhmämuotoinen tuki väkivaltaa kokeneiden naisten selviytymisessä

Ojurin (2006) mukaan perheväkivallasta voi selviytyä kahdella tavalla. On mahdollista, että väkivalta loppuu ja parisuhde voi jatkua ilman väkivaltaa ja sen uhkaa. Tämän edellytyksenä on, että väkivalta myönnetään ja siihen haetaan apua yhdessä. Jos väkivalta jatkuu, naisen selviytymiskeinoksi jää suhteesta irtautuminen. Tässä tapauksessa selviytymisprosessin painopiste siirtyy naiseen parisuhteen sijasta. Eri tutkimusten mukaan naiset eivät ole ulkopuolisen avun hakemisessa kovin aktiivisia (Heiskanen & Piispa 1998, 61; Nyqvist 2001, 153).

Husson (2003) tutkimuksen mukaan väkivaltaisesta suhteesta irrottautuminen tapahtuu harvoin nopeasti tai vaivattomasti. Kyseisen tutkimukseen osallistuneet naiset olivat kokeneet olevansa väkivaltaisessa suhteessa ristiriitaisten vaatimusten, odotusten ja halujen ristipai-

neessa sekä tunteneet elävänsä kummallisessa ja kaoottisessa elämänvaiheessa. Husson tutkimuksen mukaan väkivaltakokemuksesta kertomisella - puhumalla ja kirjoittamalla - oli olennainen merkitys ja mahdollisuus väkivaltaisesta suhteesta irrottautumiselle. Monet väkivaltaa kokeneet naiset ikään kuin kadottavat itsensä tai menettävät todellisuudentajunsa tilanteessa, jossa muut ihmiset eivät ole olleet tapahtuneista tietoisia, ja väkivaltaisesti käyttäytyvät miehet ovat joko täysin kieltäneet väkivaltaisuutensa tai ovat vähätelleet tapahtunutta tai mitätöineet naisen kokemuksia tai näkemyksiä asiasta. Samalla kun naiset kertoivat omaa elämäntarinaansa, he kiinnittivät käsittämättömiä ja ahdistavia kokemuksia itseensä. Nämä äärimmäisen ristiriitaiset kokemukset muuttuvat subjektiivisiksi kokemuksiksi ja uhrituminen selviytymisen mahdollisuudeksi. (Husso 2003).

Väkivaltaa kokeneille naisille voidaan tarjota yksilöllistä tukea, mutta erityisesti väkivaltaa kokeneiden naisten auttamisessa on saatu hyviä kokemuksia ryhmistä, joita ovat ohjaamassa väkivaltatyöhön ja ryhmänohjaukseen perehtyneet työntekijät. Ryhmät voivat olla vertaisryhmiä, avoimia tai kiinteitä ryhmiä. Tiedon saaminen perheväkivallasta ja sen vaikutuksista on perusedellytys naisten selviytymiselle väkivallasta (Ojuri 2001, 93). Vertaistuen merkitys ryhmässä on toisenlainen kuin ammattityöntekijän antama tuki. Vertaistuki perustuu väkivaltaa kokeneiden omiin kokemuksiin. Vertaisohjaajiksi koulutetaan väkivaltaa kokeneita naisia, jotka ovat itse selviytyneet ja eheytyneet väkivallasta. Vertaisohjaajat toimivat myönteisinä selviytymisen malleina, he antavat tukea väkivaltaa kokeneiden naisten itsetunnolle ja selviytymiselle. Lisäksi he antavat tietoa erilaisista palveluista. (Lehtonen & Perttu 1999, 85-86; Perttu 2002b, 96-97.)

Avoimien ryhmien toiminta on ensisijaisesti informatiivinen, tiedostamiseen pyrkivä sekä tukea antava. Avoimissa ryhmissä naisilla on mahdollisuus tunnistaa elämäntilannettaan ja kokeaansa väkivaltaa. Näissä ryhmissä väkivaltaa kokeneilla naisilla on mahdollisuus saada sekä ammattityöntekijän apua että vertaistukea muilta ryhmäläisiltä. Avoimiin ryhmiin naiset tulevat usein akuutissa kriisitilanteessa. Kiinteissä ts. suljetuissa ryhmissä ei ole enää akuuttia kriisitilannetta. Kiinteisiin ryhmiin osallistujat valitaan usein haastattelujen perusteella. Haastatteluissa arvioidaan naisen voimavaroja ja kykyä käsitellä omaa elämäänsä. Kiinteissä ryhmissä painopisteenä on väkivaltakokemusten uudelleen kohtaaminen ja elämän uudelleen rakentaminen. Tavoitteena tällaisilla ryhmillä on naisen itsetunnon palauttaminen. (Lehtonen & Perttu 1999, 86; Perttu 2002b, 97.)

Ryhmissä naiset voivat tulla kuulluksi ja samalla jakaa tietoa, tunteita ja kokemuksia. Vertaistuen avulla on mahdollisuus peilata omaa kokemusta toisten kokemuksiin ja näin ikään kuin normalisoida omaa kokemustaan. Ryhmän jäsenet auttavat toisiaan pukemaan sanoiksi kokemiaan asioita ja mielettömyyksiä. Ryhmässä kuultavat muiden naisten selviytymistarinat tuovat toivoa ja monipuolisuutta omiin selviytymiskeinoihin. Ryhmissä voidaan käyttää sekä sa-

nallisia että toiminnallisia ryhmätyön menetelmiä (Pyykkö 2002, 148.) Työskentelyvälineinä voivat olla mm. kuvat, terapeuttiseen työhön tarkoitettut kortit, musiikki ja muotoilu. (Ojuri 2006, 37-38).

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET PERHEVÄKIVALLASTA

Perhe- ja parisuhdeväkivallasta on alettu Suomessa puhua ja tehdä siihen liittyvää tutkimusta vasta 1990-luvulla. (Partanen & Holma 2002.) Esittelen tässä luvussa joitakin tutkimuksia, joilla on oleellinen merkitys oman tutkimukseni kanssa. Käytän jatkossa joitakin niiden tutkimusten tuloksia oman tutkimukseni pohjana ja tulosteni vertailukohteena.

Heiskanen & Piispa (1998) ovat tehneet yhteistyössä Tilastokeskuksen ja Tasa-arvoasian neuvottelukunnan kanssa ensimmäisen, pelkästään naisten väkivaltakokemuksia kartoittavan kyselytutkimuksen Suomessa. Aikaisemmin vastaavanlaisia tutkimuksia oli tehty mm. Kanadassa, Australiassa, Uudessa-Seelannissa ja USA:ssa. (Lehtonen & Perttu 1999, 13.) Kyselytutkimukseen vastasi lähes 5000 naista, jotka oli valittu satunnaisotannalla 18-74 vuotiaista naisista. Tutkimuksen mukaan 40 prosenttia naisista oli joutunut miehen tekemän fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai uhkailun kohteeksi joskus elämässään täytettyään 15 vuotta ja 14 prosenttia tutkimusta edeltäneen vuoden aikana. Parisuhteessa olevista naisista 22 prosenttia oli joutunut nykyisen avio- tai avopuolisonsa väkivallan kohteeksi joskus parisuhteen aikana, yhdeksän prosenttia viimeisen vuoden aikana.

Edellä mainitun tutkimuksen tulokset kertovat naisiin kohdistuvan väkivallan olevan melko yleistä Suomessa. Heiskanen ja Piispan (1998) mukaan suomalaisista naisista 66 prosenttia on huolissaan itseensä kohdistuvasta väkivallasta. Väkivallasta seuraa fyysisten vammojen lisäksi vihaa, pelkoa, itsetunnon laskua, syyllisyyttä ja monia psyykkisiä sekä psykosomaattisia oireita. Väkivallan tekijä eli tässä tutkimuksessa mies, pyrkii usein kaikin keinoin kontrolloimaan ja alistamaan puolisoaan. Naiset hakevat vähän apua parisuhdeväkivaltaan. Tutkimuksen mukaan vain 12 prosenttia uhreista oli hakenut apua parisuhdeväkivaltaan. Tutkimuksessa tuli esille myös, että väkivalta ei lopu, vaikka suhde päättyisi. Yhdessä asumisen aikana väkivaltaisesti käyttäytyneistä avo- tai aviomiehistä 35,9 prosenttia oli väkivaltaisia naista kohtaan myös eron jälkeen. Suurin osa väkivallasta jatkui vuoden ajan eron jälkeen. Kymmenesosa miehistä käyttäytyi väkivaltaisesti vielä 5-9 vuoden jälkeen ja neljä prosenttia jopa yli kymmenen vuoden jälkeen erosta.

Husso (2003) on tutkinut väitöskirjassaan mikä pitää väkivallan kohteena olevia naisia parisuhteessa. Hänen tutkimuksen tehtävänä oli hahmottaa niitä tekijöitä, jotka kiinnittävät parisuhdeväkivallan kohteena olleita naisia parisuhteisiin. Tutkimusaineistona Husso käyttää parisuhteessaan väkivaltaa kokeneiden naisten kirjoituksia ja aihepiiriä koskevia uutisia ja

artikkeleita. Tutkimusaineiston mukaan väkivallan mukaantulo parisuhteeseen on merkinnyt naisille luottamuksen murskaantumista paitsi toiseen ihmiseen ja sukupuolten väliseen tasa-vertaisuuteen, myös elämään ja maailmaan kokonaisuudessaan. Tutkimuksen mukaan väkivaltaisesta suhteesta irrottautuminen tapahtuu harvoin nopeasti ja vaivattomasti. Väkivaltaisesta suhteesta irrottautuminen vaatii Husson tutkimuksen mukaan paitsi kypsymistä ja havahdumista, myös tukea ja apua, kiinni pitäviä asioita ja ihmisiä. Tutkimuksen mukaan väkivaltaa kokeneet naiset olivat saaneet voimia sekä arkeen kestämiseen että väkivaltaisesta suhteesta irrottautumiseen ja konkreettisiin elämänmuutoksiin kertomalla, kirjoittamalla ja puhumalla väkivallan kokemuksistaan. Monet Husson tutkimukseen osallistuneet naiset olivat nimenneet väkivallan kohteena olleiden naisten ryhmät merkittävimmäksi avuksi ja tueksi parisuhdeväkivallasta selviytymisessä.

Ojuri (2004) selvittelee omassa väitöskirjassaan naisen kokemaa parisuhdeväkivaltaa, heidän selviytymistään sen varjossa sekä siitä irtautumisen ja selviytymisen prosessia. Tutkimusaineisto koostui 20:sta turvakodissa olleesta naisasiakkaasta. Tutkimusmenetelmä oli narratiivinen ja tutkimusaineiston Ojuri keräsi elämäkerrallisten haastattelujen kautta. Tutkimuksen mukaan väkivallasta selviytyminen on usein pitkä ja vaikea prosessi. Naiset tarvitsevat useita käännteentekeviä kokemuksia varmistaakseen muutoksen välttämättömyyden. Tutkimuksen mukaan havahtuminen muutoksen välttämättömyyteen ja usein vasta irtautuminen väkivaltaisesta suhteesta mahdollistavat naisen oman selviytymisprosessin käynnistymisen.

Mikkonen & Mönkkönen (2001) ovat tutkineet sitä, miten perheväkivaltaa kokeneet naiset puhuvat vertaisryhmissä. Tutkimus oli tehty Kriisikeskus Mobilen väkivaltaa kokeneiden naisten ryhmälle vuonna 1999. Tutkimuksen aineiston Mikkonen & Mönkkönen saivat nauhoittamalla naisten ryhmän keskustelut. Keskusteluja he analysoivat diskurssianalyysin menetelmällä. Tutkijat löysivät naisten puheista viisi puhetapaa, joilla he rakentavat eri merkityksen väkivaltakokemuksilleen. Puhetavat ovat pelkopuhe, rakkauspuhe, velvollisuuspuhe, oman aseman pohdintapuhe ja muutoksenkuvauspuhe. Väkivallan uhan alla olevilla naisilla puhe oli usein tunnekeskeistä ja ristiriitaista. Omaan asemaansa pohtiessaan naisten puhe muuttuu jäsenyntyemmäksi ja itsen syyllistäminen vähenee. Tällainen puhetapa rakentaa eheämpää minäkuvaa ja irtauttaa naista parisuhteesta. Tutkijoiden mukaan väkivaltaa kokeneiden naisten ryhmässä traumaattiset tapahtumat on tärkeä kohdata, käsitellä ja kertoa toistamiseen.

Nyqvistin (2001) väitöskirja on prosessinarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta työstä. Teoreettinen ja menetelmällinen lähtökohta tutkimuksessa on prosessianalyysiin perustuvassa asiakaslähtöisessä tarkastelunäkökulmassa. Tutkimusmetodina Nyqvist on käyttänyt haastattelua, ja hän on haastatellut sekä turvakotien nais- että miesasiakkaita. Tutkimuksen mukaan turvakoti tarjoaa naiselle mahdollisuuden elämäntilanteen rauhoittumiselle, jolloin on helpompi pohtia omia ratkaisuja. Nyqvistin mukaan yksilöterapeuttisen työn lisäksi ryhmä- ja verkostotyö toimivat hyvin. Niitä pidetään tehokkaita keinoina väki-

vallan seurausten, syyllisyyden ja häpeän purkamisessa, itsetunnon vahvistumisessa sekä myönteisten irrottautumis- ja selviytymismallien oppimisessa. Tutkimuksen mukaan auttamistyön tärkeänä tehtävänä on tukea naista tekemään päätöksiä, jotka perustuvat hänen omaan tahtoonsa, mutta auttajan on tunnettava myös vastuu perheenjäsenten turvallisuudesta.

Varonen (2006) on tutkinut Kriisikeskus Mobilessa yksilöhoitosuhteessa olleiden parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten ajatuksia äitiydestä ja hoitosuhteesta. Tutkimukseen osallistui neljä parisuhdeväkivaltaan Kriisikeskus Mobilesta apua hakenutta naista. Varosen tutkimus oli tapaustutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä oli puolistrukturoitua teemahaastattelua ja analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä. Tutkimuksen mukaan ammattiauttajien kanssa asioista puhuminen auttoi naisia tiedostamaan ja käsittelemään omia asioita. Varonen pitää merkittävimpänä tutkimuksensa tuloksena sitä, että naisten halu säilyttää ydinperhe on esteenä avun hakemiselle ja pysymiselle parisuhteessa niin pitkään. Toisena merkittävänä tuloksena oli Mobilen näkökulma naisten kohtelusta hoitosuhteessa ensisijaisesti naisina, vaikka äitiyden näkökulma otettiin huomioon.

Julin (2005) on tutkinut omassa työssään perheväkivallan kohteena olevien ihmisten kokemuksia auttamisesta. Julinin tutkimus on luonteeltaan laadullinen, ja sen aineisto koostuu kirjoituksista 12 naiselta ja kolmelta mieheltä, jotka ovat joutuneet vastakkaista sukupuolta edustavan puolisonsa tekemän, joko henkisen tai fyysisen väkivallan kohteeksi. Tutkimuksen mukaan auttamiskokemukset olivat positiivisia, kun avunhakija oli otettu auttamistahossa vastaan parisuhdeväkivallan kohteena. Kun tilanteesta tehtiin oikeat tulkinnat ja tarjottiin sekä konkreettista että keskusteluapua, avunhakija koki tulleen ymmärretyksi ja autetuksi. Julinin tutkimuksen mukaan turvakodit ja kriisikeskus tarjosivat hyvää apua. Tutkimuksen mukaan negatiiviset auttamiskokemukset johtuivat siitä, että avunhakijoita ei kohdattuväkivallan kohteina. Julinin mukaan syynä tähän oli joko auttajien tai auttamisjärjestelmien kyvyttömyys avun tarjoamiseen.

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tämän tutkimuksen tarkoituksena minulla on selvittää, mikä merkitys ryhmällä on väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisessä. Lähtökohdiana omalle tutkimukselleni on tarkastella väkivaltaa kokeneiden naisten kokemuksia heidän omista lähtökohdistaan käsin. Tavoitteena on nähdä tutkimukseen osallistuneiden naisten kokemukset mahdollisimman aitoina. En ole löytänyt yhtään tutkimusta, jossa olisi suoranaisesti tutkittu millaisen merkityksen väkivaltaa kokeneet naiset antavat ryhmämuotoiselle tuelle omissa selviytymisissään. Husson (2003) tutkimuksessa nousee esille, että monet nimeävät väkivallan kohteena olleiden naisten ryhmät merkittävämmäksi avuksi ja tueksi parisuhdevallasta selviytymisessä.

Oman tutkimukseni kautta haluan selvittää, miten väkivaltaa kokenut nainen kuvaa omaa selviytymistään väkivallan kokemuksistaan. Tähän asiaan haen vastauksia haastatteleamalla Kriisikeskus Mobilen väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmässä olleita naisia. Väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisprosessia ymmärtääkseen on ymmärrettävä väkivaltaa kokeneen naisen sisäistä prosessia (Nousiainen & Perttu 2002, 58). Siihen liittyvät olennaisena osana traumatisoituminen ja uhriutumisen kokemus. Tässä tutkimuksessa haluan saada selville miten väkivaltaa kokeneet naiset kuvaavat selviytymistään traumaattisista väkivaltakokemuksista sekä uhriutumisesta.

Toinen olennainen tutkimustehtävä on saada selville mitkä asiat vaikuttavat väkivaltaa kokeneen naisen näkökulmasta selviytymiseen. Haluan selvittää myös millaisen merkityksen naiset antavat väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmään osallistumisella, heidän omasta väkivaltakokemuksesta toipumiselle ja selviytymiselle. Haluan kuulla naisten omia kokemuksia siitä, oliko väkivalta kokemusten jakamisella ryhmässä merkitystä heidän omaan selviytymiseen. Tämän tutkimustehtävän kautta selvittelen myös sitä, millaisen merkityksen naiset antoivat erilaisten menetelmien käytöstä.

Omat tutkimustehtävät rakentuvat seuraavien kysymysten kautta:

1. Mitkä asiat vaikuttavat väkivaltaa kokeneen naisen mielestä hänen omaan selviytymiseensä?
2. Minkälaisen merkityksen naiset antavat väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmään osallistumiselle oman selviytymisen näkökulmasta?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimukseni käynnistyi, kun menin tapaamaan Kriisikeskus Mobileen kriisityöntekijä- perheväkivaltatyöntekijä Sinikka Vuorelaa. Tapaamisen aikana oman opinnäytetyön ja tutkimuksen kohdealue alkoi muotoutua. Tutkimus kohdistuu ryhmän merkitykseen väkivaltaa kokeneen naisen selviytymisessä. Kriisikeskuksessa toimii väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmä. Sinikka Vuorelan teki yhteistyötä ryhmän vetäjien kanssa ja tätä kautta sain tutkimukseeni haastateltavia ryhmästä.

Tutustuin aluksi väkivaltaan liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin. Näiden tietojen pohjalta minulle alkoi muodostua opinnäytetyön teoreettinen viitekehys ja tutkimustehtävät. Kirjoitin samalla teoriatietoa ylös ja samalla muotoilin teemahaastattelun runkoa. Haastattelen kolmea naista, jotka ovat olleet väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmässä. Itse ajattelen, että kolmen naisen haastattelun kautta saisin riittävän aineiston omaan tutkimukseeni.

Tässä tutkimuksessani tutkin naisten omia, arkaluonteisia väkivaltakokemuksia, joten päädyin käyttämään laadullista tutkimusta ja siihen sopivia menetelmiä. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on empiiristä tutkimusta, jossa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1998, 161). Olen lähestynyt aihetta fenomenologisesta näkökulmasta. Tämä lähestymistapa sopii tutkimukseeni, koska sen avulla pyritään tutkimaan ja kuvaamaan ilmiöitä, joita on vaikea määritellä ja joita on tutkittu vain vähän. Fenomenologiselle tutkimukselle on ominaista myös ihmisten kokemusten kuvaaminen. Haastattelua pidetään yhtenä tiedonhankinnan perusmuotona. Haastattelulla halutaan korostaa sitä, että ihminen nähdään tutkimustilanteessa subjektina. (Hirsjärvi & Hurme 2000 11,35; Åstedt-Kurki & Nieminen 1997, 152-153.)

6.1 Tutkimuksen kohdejoukko

Eskolan ja Suorannan (2001) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdejoukko on yleensä pieni, mutta saamaa aineistoa pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Laadullisen tutkimuksen tieteellisyyden kriteerinä on laatu, ei määrä.

Tutkimuksen kohdejoukko muodostuu kolmesta naisesta, jotka ovat olleet mukana Kriisikeskus Mobilen väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmässä. Naiset osallistuvat tutkimukseen vapaaehtoisuuden pohjalta.

6.2 Teemahaastattelu

Valitsin tähän tutkimukseeni aineistonkeruu menetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että teema-alueet eli aihealueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47.) Metsämuurosen (2003) mukaan puolistrukturoitu teemahaastattelu sopii hyvin käytettäväksi tilanteissa, joissa aihealueet ovat arkoja ja intiimejä. Perheväkivaltakokemukset ovat jokaisella naiselle hyvin omakohtaisia ja arkoja. Tämän vuoksi päädyin tekemän haastattelun, jossa haastattelijana minulla on mahdollisuus muotoilla kysymyksiä haastattelun edetessä tilanteiden ja haastateltavan mukaan. Uskon, että minulle on etua siitä, että olen tehnyt väkivaltaa kokeneiden naisten kanssa yksilötyötä ja ymmärrän jollakin tavalla heidän sisäistä prosessiaan.

Haastattelut voivat muistuttaa spontaania keskustelua. Tällainen vuorovaikutustilanne eroaa kuitenkin siinä, että tällä keskustelulla on selkeä päämäärä, johon haastattelulla pyritään. Teemahaastattelussa ei ole tarkoitus kysellä mitä tahansa, vaan siinä on pyrkimyksenä löytää merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävien asettelun kannalta. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 22-23.) Haastattelussa käytän teemahaastattelurunkoa (liite 1),

jonka pohjalta haastattelut etenevät. Teemahaastattelun runko muodostui teoreettisen tiedon ja siitä muotoutuneiden tutkimuskysymysten pohjalta. Tarkkoja kysymysmuotoja tai järjestystä ei ole, mutta ennalta määrätyt aihealueet takaavat sen, että jokaisen haastateltavan kanssa käydään läpi samat asiat. Oma haastattelutaito ja haastattelurungon toimivuutta on hyvä testata esihaastattelulla. (Eskola & Suoranta 2001 66-67, 72.)

Ennen varsinaista haastattelua on tehtävä joitakin käytännön ratkaisuja (Hirsjärvi & Hurme 2000, 73). Oman tutkimuksen kannalta olennaista oli sopia yhteistyössä Kriisikeskus Mobilen vastaavan kriisityöntekijän kanssa haastattelun ajankohdasta, haastattelupaikasta ja likimääräisestä haastattelun kestosta. Minulla oli mahdollisuus käyttää haastatteluissa Kriisikeskus Mobilen asiakastiloja. Kriisikeskuksen tilat ovat Jyväskylässä keskeisellä paikalla ja hyvien kulkuyhteyksien varrella. Kriisikeskuksen tiloissa oli mahdollisuus toteuttaa rauhassa haastattelut. Nämä tilat ovat myös naisille tuttuja ja turvallisia. Suunnitteluvaiheessa on myös tärkeää selvittää, mitä välineitä haastattelun aikana tarvitaan. Itse varasin haastattelua varten koululta lainaksi nauhurin, jolla nauhoitin haastattelut.

6.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Laadullisen aineiston käsittely ja analyysi alkaa jo itse haastattelutilanteissa. Tutkijan tehdessä itse haastattelut, hän voi jo haastattellessaan tehdä havaintoja ilmiöistä niiden toistuvuuden, jakautumisen ja erityistapausten perusteella. Nauhoitetut haastattelu eli aineisto voidaan joko puhtaaksikirjoittaa eli litteroida tai aineisto voidaan purkaa teema-alueittain. Tavallisempaa on litteroida aineisto, kuin tehdä päätelmät suoraan tallenteista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 136, 138.) Puhtaaksi kirjoittamiseen tarvitsee varata riittävästi aikaa, sillä sanasta sanaan kirjoittaminen on työlästä ja hidasta. Hirsjärven ja Hurmeen (2000) mukaan yhden tunnin haastatteluun kuluu neljästä kuuteen tuntiin litterointiaikaa. Kun aineisto on kirjoitetussa muodossa, siihen täytyy tutustua kokonaisuutena ja sitä täytyy ymmärtää, jotta aineistoa voi alkaa analysoida. Minä litteroin nauhoittamani haastattelut heti, kun sain kaikki kolme haastattelua tehtyä. Omat haastatteluni olivat kestäneet yhdestä tunnista vajaaseen kahteen tuntiin. Aineistoa minulle kertyi noin 100 sivua. Aineistoa kirjoittaessa ja lukiessa tekstistä alkoi hahmottua tutkimuksen teema-alueita eli väkivaltahistoria, avun hakeminen ja selviytyminen sekä ryhmän tuki ja merkitys selviytymisessä.

Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan sisältöanalyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisältöanalyysi perustuu tulkintaan ja päätelyyn, jossa on tarkoitus edetä empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Omassa tutkimuksessani sisällön erittelyä käyn läpi kappaleen yhteenveto ja johtopäätökset kohdassa. Avaan oman tutkimukseni tuloksia teorialähtöisen analyysin avulla. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99.) Omat tutkimustulokseni nojaavat Mikkonen & Mänkkönen (2001) tutkimuksessa löydettyihin viiteen puherepertuaariin.

6.4 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden arvioiminen

Arkaluonteisten asioiden tutkiminen ja esille ottaminen nostavat esille tutkimuseettiset kysymykset. Pohjola (1994) on omassa tutkimuksessaan miettinyt tutkijan oikeutta tunkeutua ihmisten elämään ja yksityisiin asioihin ja epäili haastattelututkimuksen muodostuvan hyvistä pyrkimyksistä huolimatta riistosuhteeksi. Hänen mukaansa tutkijalla on niin vähän annettavaa tutkittavalle vastineeksi tämän tarjoamasta elämäntarinasta. Itse arvioin oman tutkimukseni eettisyyttä siitä näkökulmasta, että tutkimukseeni osallistuneet naiset ovat itse vapaaehtoisesti päättäneet osallistua haastatteluun. Väkivaltaa kokeneiden naisten haastattelu on kajoamista hyvin syvälle ihmisen yksityisyyteen. Tästä huolimatta naiset haluavat osallistua väkivaltaa koskeviin tutkimuksiin. Eri tutkimusten mukaan (mm. Husso 2003; Julin 2005; Ojuriin 2004; Varonen 2006), naiset kertovat, että tutkimuksessa mukana olemisen kautta he ovat saaneet mahdollisuuden purkaa omaa tilannettaan sekä jakaa oman kokemuksen kautta tietoa ja sen myötä tuoda väkivalta asiaa näkyväksi.

Haastattelututkimuksessa nousee esille monia eettisiä kysymyksiä. Yksi tutkimuseettinen kysymys on tutkimusluvut, jotka tulee huolehtia ja hoitaa. Haastattelussa on erityisesti kiinnitettävä huomiota haastattelijan ja haastateltavan väliseen suhteeseen sekä arvioitava luottamuksellisuutta ja läheisyyttä. Haastattelijan ja haastateltavan läheisyys voi synnyttää luottamusta. Omassa työssäni luottamuksellisuutta lisäsi se, että minulla on tietoa väkivallasta ilmiönä ja myös työn kautta kokemusta kohdata väkivaltaa kokeneita naisia. Näistä syistä johtuen osasin tehdä oikeanlaisia kysymyksiä ja puhuin haastattelemieni naisten kanssa ikään kuin samaa kieltä. Luottamus voi saada haastateltavan avautumaan ja kertomaan asioita, joiden paljastamista hän myöhemmin katuu. Haastattelu voi myös tulla lähelle terapeutista keskustelua. Omissa haastatteluissa en kokenut rooliristiriitaa, vaikka naiset käsitelivät ja työstivät omaa väkivaltakokemustaan ja näissä kohdissa otin ikään kuin työntekijän roolin. Itse ajattelen, että koska minä tutkijana selkeästi tunnistin nämä roolin vaihdokset haastattelun aikana, siitä ei ollut kummallekaan osapuolelle mitään haittaa. Haastattelun alussa on tärkeää kertoa haastateltavalle, mitä tutkimushaastattelu pitää sisällä. Samalla voi myös kertoa, että jos jää miettimään jotain sanomista jälkikäteen, miten tutkijaan saa yhteyden. Omissa haastatteluissa kävin aluksi läpi haastattelun teema alueet. Perustelin haastateltavalleni miksi haluan mennä aluksi kysymysteni kautta väkivaltahistoriaan, vaikka tässä tutkimuksessa haetaan vastausta selviytymiselle ja ryhmän merkitykselle. Annoin haastateltavilleni omat yhteystiedot, jotta he voivat olla tarvittaessa yhteydessä minuun. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 17.)

Eskolan ja Suorannan (2001) mukaan tutkittavalle on annettava riittävästi tietoa tutkimuksen luonteesta ja tavoitteista sekä hänelle on korostettava osallistumisen vapaaehtoisuutta. Kun

kootaan arkaluonteista tietoa, tutkijan on selvitettävä, tarvitseeko hän tietoa, ja onko hänellä oikeutta puuttua ihmisen yksityisyyteen. Myös anonymiteettiä on suojattava sitä tarkemmin, mitä arkaluonteisemmasta asiasta on kyse. Tietoja on käsiteltävä ehdottoman luottamuksellisesti. (emt.) Oman tutkimuksen luotettavuutta lisäsi se, että tein itse haastattelut sekä suoritan litteroinnin itse. Näin kukaan ulkopuolinen ei voi päästä käsiksi aineistooni, eikä yksittäinen haastateltavani voi olla tunnistettavissa.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat valmiin tekstin luettavuus sekä kuinka tarkasti ja yksityiskohtaisesti tutkimuksen kulku on selvitetty. Tutkimus kuvataan niin tarkasti, että lukija voi sen perusteella arvioida tutkimuksen teon asianmukaisuutta ja tulosten uskottavuutta. Uskottavuuden kriteerinä pidetään sitä, että tutkimus voitaisiin sen perusteella suorittaa uudelleen. (Hirsjärvi ym. 1998, 258-259.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kaikki haastattelemani kolme naista olivat osallistuneet Kriisikeskus Mobilen väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmään. Ryhmän vetäjät olivat esitelleet ryhmäläisille opinnäytetyötäni ja kertoneet, että haluan haastatella ryhmään osallistuneita naisia. Kolme vapaaehtoista naista esitti halukkuuden osallistua haastatteluuni. Yksi tutkimukseen ilmoittautunut nainen joutui perumaan tutkimukseen osallistumisensa ennen varsinaista haastattelua perhesyiden vuoksi. Tilalle tuli nainen, joka oli ollut edellisessä väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmässä.

Tässä luvussa tuon esille haastattelemieni naisten kokemuksia väkivaltaisesta suhteesta ja siitä irrottautumisesta. Saamani aineiston sekä muiden tutkimusten kautta haen selitystä sille, mitkä asiat vaikuttavat väkivaltaa kokeneen naisen mielestä hänen selviytymiseensä sekä millaisen merkityksen he antavat selviytymisessä väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmään osallistumiselle. Yhteiskunnassamme esiintyy paljon uskomuksia ja väärää tietoa, joilla selitetään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Väärä tieto ja uskomukset ylläpitävät väkivaltaa sekä asettavat negatiivisia asenteita väkivallan uhreina olevia naisia kohtaan. (Perttu, Mononen-Mikkilä, Rauhala & Särkkälä 2001, 14.)

7.1 Teemahaastatteluun osallistujien taustatiedot

Haastattelemieni naisten keski-ikä oli 38 vuotta. Jokaisella naisella oli lapsi tai lapsia. Lasten ikähaitari oli kuudesta kahdeksantoista vuoteen. Kaikki kolme haastattelemaani naista olivat eronneet miehistään ja asuivat lastensa kanssa. Naisten eroista oli kulunut aikaa kahdesta neljään vuoteen. Yksi naisista oli yksinhuoltaja ja kahdella naisella oli yhteishuoltajuus lapsiin. Kaikki kolme haastattelemaani naista olivat vakituisessa työsuhteessa. Heillä oli joko

korkeakoulu- tai opistoasteinen tutkinto. Haastattelemani naisten lapsuuden perheet olivat säilyneet ehjinä. Heiskasen ja Piispan (1998) tekemän tutkimuksen mukaan näyttää siltä, että väkivaltaisen käyttäytymisen hyväksyminen opitaan sosiaalisen oppimisen mallilla lähinnä perhepiirissä. Kyseisen tutkimuksen mukaan naisen lapsuudenkodissa näkemä äitiin kohdistuva väkivalta näkyy myöhemmin korkeampana parisuhdeväkivaltariskinä. Omaan tutkimukseeni osallistuneiden naisten kertoman mukaan heidän lapsuudenperheissä ei ollut perheväkivaltaa.

Haastattelemistani naisista vain yhdellä oli aikaisempaa kokemusta osallistumisesta vastaavanlaiseen tutkimukseen ja haastatteluun. Naiset tulivat haastatteluun avoimella mielellä. Kaikki naiset sanoivat, että heillä ei ollut ennakkoon paljoa tietoa siitä, mihin ovat tulossa. Naiset kuvasivat haastatteluun osallistumista seuraavasti.

”No mä tiesin, että tulen haastatteluun lopputyötä varten. Et se riitti mulle.”

”Sehän se onkin aina motivaatio lähteä tällaiseen mukaan, että voi sitä tietoa jakaa.”

”Kyllä tuntui tossakin, kun puhuin, niin tuleeko sitä yhtään mieleen mitään asioita.”

7.2 Väkivaltahistoria

Väkivaltaa kokeneet naiset, joita tutkimukseeni haastattelin, olivat jo pitkällä omassa selviytymisprosessissaan. Haastattelun yhdeksi teema-alueeksi valitsin kuitenkin väkivallan historian läpikäymisen. Perustelen tätä sillä, että naisiin kohdistuvan väkivallan vaikutuksia ei voida ymmärtää, elleivät he itse kerro kokemuksistaan. Parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten selviytymisen tarkastelu edellyttää näiden naisten oman kokemuksen kuulemisen. (Ojuri, 2004, 28.) Haastattelemani naiset toivat esille, että väkivalta on osa heidän elämää ja osa heidän elämänsä historiaa.

”Niin, mutta sekin on sellainen asia, että se on osa elämää ja tulee olla osa elämää, että eihän sitä voi tunkea minnekkään, se on vain hyväksyttävä, mitä on ollut. Ja siitä on enemmän haittaa, jos sen sysää jonnekin.”

Haastattelemani naiset eivät olleet aikaisemmissa suhteissa kokeneet väkivaltaa. Tutkimukseeni osallistuneet naiset olivat olleet naimisissa väkivallan tekijän kanssa 10-22 vuotta. Kaikkien kolmen haastattelemani naisen kohdalla väkivalta oli alkanut jo suhteen alkuvaiheessa.

”22 vuotta on oltu naimisissa. Sanotaan näin, että silloin, kun pappi sanoi aamenen, niin siitä se pikkuhiljaa tuli mukaan.”

Väkivalta lisääntyy ja muuttuu säännöllisemmäksi, kun suhde vakiintuu. Väkivalta saa usein myös raaempia piirteitä. Käytettyään kerran väkivaltaa, mies ylittää sen käyttöön liittyvän henkisen rajan ja tämän jälkeen kynnyks käyttäen väkivaltaa madaltuu kerta kerralta. (Perttu ym. 2001, 14; Säävälä, Pohjoisvirta, Keinänen & Salonen 2006, 20.) Tutkimukseeni osallistuneilla naisilla oli hyvin samansuuntaisia kokemuksia omasta väkivaltahistoriastaan.

” Se henkinen homma, minä sanon, että se niinku kasvoi ja kypsyi, enkä minä sitä ajatellut. Se lyöminen tuli sitten yllätyksenä.”

”Se oli sitä haukkumista, räkimistä, sitä se oli. Ja kyllä se oli niin, että se paheni aina vaan.”

” Se oli semmoinen henkinen väkivalta mihin sitä sitten kypsy pikkuhiljaa. Mutta se oli sitä, mitähän se on sitten jälkeenpäin, kun sitä asiaa on miettinyt ja selviteltyt ja jutellut, niin sitähän se oli sellaista pikkuhiljaa toista sumppuun pistämistä.”

Tutkimukseeni osallistuneiden naisten väkivaltahistoriasta löytyy kaikkia väkivallan muotoja lukuun ottamatta hengellistä väkivaltaa. Väkivallan ja kontrollin muotoja ovat fyysinen, henkinen, taloudellinen, seksuaalinen ja hengellinen väkivalta. Väkivaltaa on myös toisen ihmisen eristäminen sosiaalisesta vuorovaikutuksesta sekä väkivallalla uhkaaminen. (Perttu ym. 2001, 11.) Haastattelemani naiset kuvaavat erilaisia väkivallan kokemuksiaan mm. seuraavasti.

”Vanhimpaa poikaa mä ootin silloin. Se kävi ensimmäisen kerran päälle. Se tönäsi minut tosi kovasti lattiaan ja röykytti sitten siinä lattialla.”

”Se otti mua hiuksista kiinni ja repi kauheesti.”

”Ja sitten toi henkinen väkivalta oli sitä, että erilaisia uhkauksia, fyysisen väkivallan uhkauksia. Ja kun nukkumaan lähti, niin se valvotti minua ihan tahalleen.”

”Että sehän haukkui ihan hirveesti aina mua, sukua, juoppoja ja vaikka mitä sieltä löytyi. Ja koko ajan kaikki syy oli mun.”

”Ja sitten tää niinku, että ei saanut pitää kehenkään yhteyttä.”

”Et suurimmaksi osaksi niin minä se olin joka maksoi kaikki. Ja sit mulla ei kuulemma ollut koskaan rahaa, kun mä tuhlaan niitä.”

”Hän kiristi sinua myös seksuaalisesti. Että puukon kanssa se tuli silloin edellisenä iltana, silloin mä en edes uskaltanut tehdä mitään.”

Nainen joutuu väkivaltaisessa parisuhteessa usein pakotetuksi johonkin vastoin omaa tahtoaan. Väkivallalla pyritään aina johonkin päämäärään. Väkivalta ei tällöin ole yksittäinen teko tai tapahtuma, vaan koko elämää, sen kaikkia osa-alueita läpileikkaava tekijä. (Huhtalo, Kujanen & Pyykkö 2003, 9, 14.)

Tavallisin ja yleisimmin esiintyvä uskomus väkivallasta on, että nainen aiheuttaa omalla käyttäytymisellään väkivallan puhkeamisen. Sen mukaan nainen provosoi miehen käyttäytymään väkivaltaisesti esimerkiksi nalkuttamalla tai valittamalla. Kukaan ei kuitenkaan ansaitse väkivaltaa. (Perttu ym. 2001, 15.) Omassa haastattelussa naiset kuvasivat väkivaltaisessa suhteessa elämistään siten, että he yrittivät muuttaa ja mukauttaa omaa käyttäytymistään väkivallan tekijän mieleiseksi, jotta väkivaltilanteita ei syntyisi.

”Joo, kyllä sitä mieltä sanomisia ja tekemisiä sillai.”

”Kyllä sen tiesi, mitkä on sellaisii sallittuja puheen aiheita ja mitkä on kiellettyjä ja mistä se räjähtää ja mitä pitää välttää.”

”Oli niin, että sitä ihan huomaamattaan alkoi välttelemään niitä asioita, mistä tulee ongelmia.”

Kaikki haastattelemani naiset olivat jossakin vaiheessa elämäänsä havainneet saman asian, että he eivät kykene ehkäisemään tai lopettamaan väkivaltaa yrittämällä täyttää väkivallan tekijän odotuksia tai suostumalla ja alistumalla hänen vaatimuksiinsa.

”Ei sitä enää tiennyt, että mitenkä päin pitää oikein olla, että on niin sanotusti oikein. Että tänäänkö kävi joku asia tällä tavalla, niin se ei sitten seuraavalla kerralla käyntykään. Ei tiennyt enää, että joka asiasta tuli niinku sanomista ja haukkumista.”

”Se oli vähän niinku sillee, että teki niin tai näi, niin aina saattoi turpaa tulla.”

Ojurin (2004) tutkimuksessa on myös käsitelty naisten omakohtaisia kokemuksia siitä, miten he ovat yrittäneet omalla käyttäytymisellään muuttaa parisuhdetta väkivallattomampaan suuntaan, mutta se ei ole onnistunut.

Tutkimukseeni osallistuneiden naisten väkivaltahistoriasta oli hyvin tunnistettavissa väkivallan vaikutukset tunne-elämän alueelle. Naiset kertoivat haastatteluissa traumatisoitumisesta ja uhriutumisesta. (Nousiainen & Perttu 2002, 51.) Tutkimukseeni osallistuneet naisten kokemus oli, että pitkässä, väkivaltaisessa parisuhteessa, heidän omanarvontunne ja itsetunto laskee.

”Kyllähän sitä sanotaan näin, että näin kauan kuin mäkin olin tässä avioliitossa, niin siinä vaan uhriutuu olemaan.”

”Se halus alistaa mut todella niin, että se pystyy tekemään mun varjolla ihan mitä vaan.”

”Siis tään voi sanoa, että niinku, ei minulla ollut itsetuntoa enää ollenkaan, se oli kyllä lyöty niin fyysisesti kuin henkisesti niin alas. Että kaikki oma tahto ei sitä enää ollu, siis sillä tavalla.”

Naiset kertoivat haastatteluissa myös hyvistä asioista ja jaksoista, joita kuului heidän suhteeseen. Naiset kertoivat, että hyvät ajat hämmensivät heitä, mutta toisaalta pitivät myös suhteessa.

”Mutta kumminkin se oli semmoinen hyvin komee ja supliikki mies ja esiintymistaitoinen ja semmoinen joka hemmotteli hirveesti ja muuta. Niin sehän tuntui ihan niinku sellaiselta lottovoitolta.”

”Siis niinku, oli sellaisia mukaviakin aikoja. Mutta se oli kyllä, että oli niitä mukaviakin hetkiä, mukavia tapahtumia. Että ei se koko ajan ollu, että turpiin tulee koko ajan.”

”Kyllä se niinku saattoi olla monta päivää tai viikkookin, että ei uhkaillut ja oli ihan hyväntuulinen.”

Haastattelemani naiset kertoivat, että he olivat oppineet näkemään väkivaltaisessa suhteessa väkivallan jaksottaisuuden, ns. kolmivaiheisen rankaisu-hemmottelumallin. (From Dark to Light 1995.) Väkivallan vaiheisuus vaihtelee väkivallan tekijän mielialojen mukaan. (Säävälä ym. 2006, 20.)

”Siinä oli sellaisia hyviäkin jaksoja. Että se oli väliin sellainen ihan kiva ja normaalikin. Mutta sitten se saattoi olla, että mä pelkäsin, että jos se oli vaikka viikon verran hyvä, niin kohta alkaa. Ja kyllä siitä aivan kuin näki, että milloin se rupee olemaan sitä paljon, että. Välillä se saattoi alkaa sillai, että se ei joku aamu sanonu huomenta ja jotain.”

”Et sitku oli niinku tietty aika siitä mennyt, ja toinen oli niin sanotusti leppynyt, niin sitten alkoi se hirvee passaaminen ja palveleminen ja semmonen ja sitten tuntu, että en lähekkään, että on se parempi tähän jähä.”

Väkivalta aiheuttaa uhrissa monenlaisia tunteita. Häpeän, syyllisyyden, nöyryytyksen tunteiden lisäksi tutkimukseeni osallistuneet naiset nostivat esille voimakkaan pelon tunteen. Väkivallan keskeisiä tunnusmerkkejä ovat jatkuva pelko ja uhan tunne, joiden avulla väkivallan tekijä määrittelee sen todellisuuden, jota hänen uhrinsa elää päivästä toiseen.

”Ja yritin niinku silläkin tavalla, että oltaisiin voitu sovussa erota, mutta eroomisesta ei voinut puhua. Että aina oli siinä joku osapuoli kuolemassa siitä. Ja taikka sitten näitä, että samassa arkussa lähetään, taikka tämmöisiä. Ja ei niinku oikein tajunnut, että mää oikeesti haluan pois siitä, mutta minulla ei ole vielä niitä voimia siihen ja minä pelkäsin niin paljon sitä lähtemistä.”

Sekä omassa että Ojurin (2004) tekemässä tutkimuksessa pelko sai naiset olemaan suhteessa, mutta myös lähtemään suhteesta.

”Se minun lähtemisen pelko kasvoi paljon suuremmaksi, että se uhkailu rupesi olemaan sellaista ihan jatkuvaa. Ja sen kanssa oli hirveen pelottavaa, vaikka se ei niin hirveesti sitä fyysistä väkivaltaa käyttänytkään.”

Tutkimukseeni osallistuneet naiset lähtivät kotoa useita kertoja, mutta palasivat sinne takaisin. Pertun (2002b) mukaan jokainen irrottautuminen, paluusta huolimatta, vie naisen irrottautumisprosessia väkivaltaisesta suhteesta eteenpäin. Jatkuva pelon tunne oli valmistellut haastattelemani naisia tekemään ratkaisua oman ja lasten elämän suhteen.

”Lopullinen lähtö kotoa ja parisuhteesta tapahtui vasta ylivoimaiseksi käyneen pelon edessä.”

”Joo, se ei sitten enää se lähteminen pelottanut enää, että se pelko oli sitten niin jo niin voimakas, että oli semmoinen olo, että, siis tuli vaan, että on pakko lähteä.”

7.3 Avun hakeminen, selviytyminen

Ulkopuolisten on usein vaikeaa ymmärtää, miksi nainen ei vain lähde ja jätä väkivaltaisesti käyttäytyvää miestänsä. On kuitenkin olemassa lukuisia psyykkisiä, sosiaalisia ja taloudellisia tekijöitä, jotka estävät naista irrottautumasta väkivaltaisesta suhteestaan. (Perttu 2002b, 84.) Syyt suhteessa pysymiseen ovat hyvin monisyisiä. Omassa tutkimuksessani haastattelemani naiset toivat esille samansuuntaisia esteitä väkivaltaisesta suhteesta irrottautumiselle. Pitkään jatkunut vaikea tilanne parisuhteessa sekä väkivallan traumatisoiva vaikutus uhriutti naiset niin, että ratkaisujen tekeminen venyi niin pitkään.

”Ja yksi syy on se, että siitä ei uskalla lähteä. Ei uskalla niinku lähteä, että on niin peloteltu kamalasti. Ja sitten mulla oli ihan kauhee pelko, että mitä, jos sitä ihan oikeesti lähtis, niin enhän mä pärjää yksin.”

”Sitä aatteli, että vittu, ku oon niin huono. Ja oli ilmaistu, että ei niinku osaa tehdä mitään.”

Halu muutokseen oli ollut olemassa jo pitkään, mutta ratkaisevan askeleen ottaminen oli vaikeaa. Tilanteen pitkittymiseen vaikuttivat monet asiat. Kaikki kolme haastattelemaani naista toivat esille, että he halusivat pitää ydinperheensä koossa, vaikka he tiedostivatkin ongelmien olemassaolon. Ongelmien lisäksi naiset näkivät parisuhteessa ja perheessä myös hyviä asioita, jotka olivat osaltaan vaikuttamassa siihen, että naiset pysyivät suhteissa. Kaikkien naisten kohdalla nousi voimakkaasti esille perheen kulissien ylläpitäminen.

”Eteenpäin on mentävä ja se mitä kotona tapahtui, niin sitä ei muut tien-
neet. Kulissit piti pitää, kyllä, ne kulissit pysyi.”

”Oli tyhmää ajatella, että kyllä ne lapset tarvitsevat isää.”

Tutkimukseeni osallistuneet naiset toivat esille käytännön asioiden hoitumiseen liittyviä pelko-
ja ja huolia. Naisia askarruttivat taloudellinen pärjääminen sekä lasten suhde isään.

”Niin ja se on tosi vaikeeta, kun siinä erossa on niin paljon sellaista käytännön
asiaa.”

”Sitä huolehti siitä, että tapaako isä ja lapsi enää koskaan.”

”Mulla oli kyllä sillai, että kyllä mä lasten kanssa tuun toimeen ja pärjään,
mutta sitten nää talous asiat ja nää. ja sitten oli tietysti raha, talouspuoli sel-
lainen, että herrajumala, että kaksi ihmistä käy töissä ja ei kunnolla riitä ra-
hat, niin miten sitten jos mä yksin oikeestikki lähen, niin eihän minulla ole mi-
tään mahdollisuutta pärjätä tässä.”

Suurimmaksi syyksi eron pitkittymiseen naiset kertoivat olevan pelko siitä, mitä tapahtuu kun
mies saa tiedon eropäätöksestä. Naiset olivat usein pohtineet sitä, että säilyvätkö he itse
hengissä tai kestäkö mies erotilanteen.

”Ja sitä mietti, että mitä sitten tapahtuu, kun ilmoitan, että me lähetään. Se
pelko oli ihan kauhea.”

”Jos sillä oikeasti naksahdaa, ja se tappaa.”

Husson (2003) näkemyksen mukaan viipyminen parisuhteessa, väkivallan tekijän myötäilemi-
nen ja eropäätöksen odottaminen ovat osa naisen väkivallasta irrottautumisen prosessia.
Vuonnalan (2000) mukaan jokin merkittävä tapahtuma, johon liittyy kuoleman läheisyyttä,
väkivallan raaistuminen lähelle naisen tappamista tai sen jokapäiväistymisen mukanaan tuoma
sietämätön pelko oman hengen menettämisestä, on joidenkin naisten kohdalla se piste, jossa
he ovat lähteneet hakemaan apua. Omassa tutkimuksessani naiset kuvasivat, että olivat kyp-
sytelleet eropäätöstä pitkään. Kaikki kolme naista toivat esille, että he ikään kuin odottivat
tilaisuutta päästä pois parisuhteesta, jossa he kokivat väkivaltaa. Jokaisen naisen kohdalla
tilanteeseen herääminen ja eroon lähteminen tapahtui rankan fyysisen väkivaltatilanteen
jälkeen. Seuraavassa naisten omat kuvaukset tilanteista, joissa he olivat valmiita eropäätök-
selle.

”Kyllä mä olin jo pitkän aikaa, mä mietin tuhat kertaa keinoja, millä mä pääsi-
sin ulos sieltä. Mua helpotti, kun mä näin, että poliisit hakee mua, mä koin hir-
veenä helpotuksena. Mua haetaan poliisiautoon. Ja mä tiesin tasan tarkkaan

sen, että että mä en ole tehnyt mitään väärää. Poliisit sanoivat, että tuota niin, nyt on sellainen tilanne, että nyt sinun pitää päättää lopullisesti, että minulla on kaksi lasta, että lapset eivät voi enää kattoa tätä sotkua. Mua rupes sitten siinä itkettämään ja mä sanoin, että kyllä mä tiedän mikä tilanne tää on. Että nyt sitten on tehtävä lopullinen ratkaisu. Ja mä mietin ja mä sanoin, että en mä aikaisemmin olisi voinut tehdäkään, koska en mä päässyt sieltä pois. Mä luulen, että tää oli sellainen yksi juttu, että nyt mä lähden, nyt mä pääsen. Ja tää oli se tilanne. Näin myöhään 22 vuotta siinä meni.”

”Se oli se, että ei enää tiennyt mitenkä päin on ja alkoi olla jo niin väsynyt siihen. Pelkäs olla. Mä sain sellaisia, mä ajattelin, että ne oli jotain paniikkikohtauksia, että mä en enää pysty niin sanotusti hallitsemaan itteeni. Se oli niinku niin hirvee pelkotila, siis semmoinen, että meni niinku täysin toimintakyvyttömäksi, ihan niinku, se alkoi olla jotain niin hirveitä. Ja sitten se oli niin hirveitä, kun se pieksi minut olohuoneessa. Pojat, ne oli silloin ulkona, kun ne alkoi rymistellä sisälle, luikahin siitä ulos. Sitten lähetettiin lasten kanssa juokseen pitkin mettiä, eihän me tietty mitä se sitten teki siellä sisällä. Me juostiin pitkin mettiä, pitkin ja poikin. Ja silloin mä ajattelin, että nyt tää loppuu.”

”Ja sitten aamulla, kun alkoi sellainen virastoaika, niin mä silloin niinku, ihan kuin olisi ollut kone, ei aatellu mitään, vaan mä ajoin kaupungille. Menin silloin noihin eri asuntotoimistoihin täyttelemään papereita ja menin myös ne avioeropaperit allekirjoittamaan. Siinä mä en sitä oikein harkinnutkaan, minua alkoi sitten pelottamaan, kun mä tulin kotiin, että mitähän siitä seuraa. Mies rupesi ihan älyttömästi riehumaan ja tuota uhkaili tappaa ja käyttäytyi tosi aggressiivisesti ja me lähetettiin tytön kanssa sitten mun vanhempien luo silloin sitten. Ja kyllä me sitten sanottiinkin, että nyt tää on sitten viimeinen kerta, kun tällöinen tapahtuu, että nyt se ero sitten tulee.”

Julinin (2005) tutkimuksen mukaan auttamiskokemukset olivat positiivisia, kun avunhakija oli otettu auttamistahossa vastaan parisuhdeväkivallan kohteena. Kun tilanteesta tehtiin oikeat tulkinnat ja tarjottiin sekä konkreettista (Mustonen 2003) että keskusteluapua, avunhakijat kokivat tullessaan ymmärretyksi ja autetuksi. Nyqvist (2001) on omassa tutkimuksessaan tullut samansuuntaisiin johtopäätöksiin. Tutkimuksen mukaan asiakkuusprosessi jatkuu myönteisesti, kun asiakas on kokenut tuleensa kuulluksi. Luottamuksen syntymisen lisäksi Nyqvistin tutkimukseen osallistuneet naiset kokivat käytännön avun saamisen erityisen tärkeäksi. (Nyqvist 2001, 167.) Omassa tutkimuksessa haastattelemani naiset olivat hakeneet vaihtelevasti apua parisuhteen aikana. He olivat hakeneet apua sosiaalitoimesta, neuvolasta, perheasiainneuvottelukeskuksesta, mielenterveystoimistosta, turvakodista ja Kriisikeskus Mobilesta. Erovaihees-

sa kaikilla haastattelemillani naisilla oli ollut hoitosuhde kriisikeskuksessa ja kaksi naista oli lastensa kanssa turvakodissa. Naiset kokivat sekä kriisikeskuksen että turvakodin avun positii-viseksi.

”Tää on ollut tosissaan sellainen paikka (Mobile), että on voinut jutella ja kukaan ei sano sinulle, että miten sinun pitää tehdä. Kyllä mä koin ihan tosissaan, että mun elämäntilanteeseen se oli hyvä. Niin, kun on ite tehnyt ne omat ratkaisut ja omat päätökset. Täällä on kyllä puhuttu asioista, mutta kukaan ei ole sanonut, että sun pitää tehdä niin ja näin. Totta kai on neuvottu.”

”Mä aattelin, että nyt mä olen turvakodissa. Me käytiin sitä sillaan, sitä väkivaltaa läpi. Ja tota niin, sittenhän mä sain turvakodilta uuteen asuntoon patjan ja sitten peiton. Ja sitten astioita mä sain turvakodilta, kun sinne tuodaan kaikenlaisia vaatteita ja muuta. Sieltä sain osan, siellä oli kahvikuppeja ja semmoista ja verho ja kaikki on sieltä.”

Väkivaltaa kokeneiden ja siitä irrottautuneiden naisten selviytymisprosessia tutkittaessa on kuvattu naisten omia käsityksiä käsitteistä uhri / uhriutuminen ja selviytyjä / selviytyminen. Käsitteellä uhri naiset tarkoittivat prosessia, jossa väkivallan tekijä ei sallinut heidän käyttä omia oikeuksia ja valtaa omassa elämässään tai he menettivät kontrollin ja vaikutusmahdollisuudet oman elämän suhteen. Tätä voidaan kuvata myös käsitteellä uhriutuminen. Kun nainen alkaa saavuttaa kontrollia ja valtaa omaa elämäänsä kohtaan, hän ei enää käytä käsitteitä uhri tai uhriutuminen. Monien tutkimusten välittämä näkemys johtaa puhumaan useammin selviämättömyydestä kuin selviytymisestä väkivaltaa kokeneiden osalta. Molemmat käsitteet antavat paljon tilaa tulkinnoille. Itse halusin omassa työssäni nostaa esille selviytyjän ja selviytymisen käsitteet. Nämä käsitteet kuvaavat mielestäni paremmin väkivaltaa kokeneen naisen etenemistä kohti eheytyntä elämää ja itseohjautuvuutta. Halusin välittää selviytymisen näkökulmaa naisille, joita haastattelin omaa tutkimustani varten. En tulkitse selviytymistä täydellisenä tilanteen hallintana, vaan näen, että haastattelemini naisten kohdalla oli paljon asioita, joiden kanssa he olivat joutuneet elämään ja joutuvat elämään vielä irrottauduttuaan väkivaltaisesta parisuhteesta. (Nyqvist 2001, 166-167; Perttu 2002b, 92.)

Väkivaltaa kokeneiden naisten selviytymisessä on nähtävissä sisäisen eheyden lisäksi voimaantuminen (empowerment). Selviytyminen on asteittaista liikettä kohti voimaantumista. Voimaantuminen lähtee liikkeelle koetusta väkivallasta, ja siinä on kysymys ihmisestä itsestään lähtevästä prosessista, mikä liittyy hänen omaan haluunsa, aktiivisuuteensa ja omien päämäärien asettamiseen. Prosessissa keskeinen merkitys on itseä ja omia mahdollisuuksia koskevien uskomusten rakentaminen sosiaalisessa kanssakäymisessä. (Siitonen 1999, 117-118; Lehtonen & Perttu 1999, 69-70.)

”Mulla oli sellainen olo, että nyt oli tehnyt päätöksen. Että se oli niin semmoinen, totta kai oli aikaisemminkin tuntunu, että me erotaan, mutta kun tämä oli nyt oikeesti. Ja se oli niin vahva tunne, että nyt se on tässä ja se hoidetaan nyt tavallaan niinku, että tämä menee hyvin loppuun asti. Niin ja sitten se, että kellään ei ollut oikeutta tehdä minulle tällä tavalla ja se, että mikään ei enää vaadi mua elämään tällaista elämää ja mikää tai kukaan ei vaadi lapsia näkemään sitä, mitä ne joutuivat näkemään. Minä halusin sen hyvän, rauhallisen elämän.”

”Oikeestaan tässä on paljon positiivista ja negatiivista sillaan. Että kun mä positiivisesti ajattelen, että olen elänyt tällaisessa helvetissä, niin sitten se on hirveen hienoa, kun saan olla ja hengittää. Saan itse päättää. Ja osaan nyt nauttia pienistäkin asioista.”

7.4 Ryhmän tuki ja merkitys selviytymisessä

Väkivaltaa kokeneille naisille tarjolla olevista tukimuodoista ryhmillä on todettu olevan tehokas ja hyödyllinen merkitys selviytymiselle. (Husso 2003, 311; Lehtonen & Perttu 1999, 85; Ojuri 2001, 93.) Vertaistuen merkitys ryhmässä on toisenlainen kuin ammattihenkilön antama tuki. Vertaistuki pohjautuu väkivaltaa kokeneiden omiin kokemuksiin ja tällaisen puheen kuuleminen ja jakaminen antaa erityisen merkityksen samankaltaisessa elämän tilanteessa olevalle ihmiselle. Omaan tutkimukseen osallistuneet naiset kokivat ryhmään osallistumisen tärkeäksi osaksi selviytymistään. Naiset kertoivat, että siellä puhuttiin samaa kieltä ja kaunistelematta niistä kamaluuksista, joita itsekin oli kokenut. Kaikkien naisten kertomuksissa tuli esille, että he tarkastelivat omaa väkivaltaelämää selviytymisen näkökulmasta.

”Sehän siinä oli hyvää, että oli niinku, kaikki oli samassa tilanteessa. Että, muutkin oli kokenut kamalia, samoja ku ite ja että nyt oli sitten, että elämä luisti ja että siitä on niinku selvinny.”

Haastattelemani naisilla oli ollut jossakin vaiheessa kontakti Kriisikeskus Mobilen naistyöhön. Naiset olivat tietoisia väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmästä. Kaksi naisista sai tiedon ryhmän alkamisesta omilta naistyöntekijöiltään ja yksi naisista sai tietoa turvakodin perhetyöntekijältä. Suljetun ryhmän muodostamisessa ryhmäläisten valinta on tärkeää. Ryhmän vetäjät haastattelivat kaikki naiset, jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan ryhmään. Haastattelulla arvioidaan naisen selviytymisprosessin vaihetta, ryhmässä olemisen kykyä sekä motivaatiota. Haastattelun tarkoituksena on myös naisten tutustuminen ryhmän vetäjiin sekä tiedon jakaminen ryhmästä. (Vuorinen 2006.) Haastattelemillani naisilla ei ollut mitään yksiselitteistä syytä tai tavoitetta ryhmään lähtemiselle. Naiset eivät osanneet nimetä varsinaisesti motiivia, mikä sai heidät mukaan ryhmään.

”Olin käynyt niinku yksistään työntekijän luona ja sitten tuli tieto siitä ryhmästä, että se alkaa. Ja olin kyllä heti, että tai en mä nyt ihan, kyllä mä vähän kyselin, että mitenkä se on ja mikä se on. Mutta sitten, kun juteltiin siitä, että mikä se on, niin lähdin mukaan.”

”Tota, ei mulla oikeestaan ollu mitään hirveesti mitään odotuksia silleen ja mä olin sitä jo sitten vähän niinku perumassakin. Mä mietin sitä, että alkaako se vaan latistaa minua, kun minä rupean uudestaan vatvomaan niitä, mutta toisaalta minua kiinnosti nähdä, että, kun oli justiin ollu siinä netissä vertaistukiryhmässä, ja niitähän ei näe niinku naamoja, niin kiinnosti. Oli sellainen terve uteliaisuus, että minkälaisia ne muut ovat.”

”Mä en osannut ajatella oikeesti yhtään mitään. Mä vaan halusin mukaan.”

Väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmä kokoontui syksyn aikana kahdeksan kertaa. Ryhmään valittiin kymmenen naista, joista kaksi keskeytti ensimmäisen kokoontumiskerran jälkeen. Naiset, jotka osallistuivat tutkimukseeni, olivat sitoutuneita ryhmään. Heistä vain yhdellä oli kaksi poissaolokertaa. Kaksi naista olisi ollut valmiita jatkamaan ryhmää vielä kevätpuolelle. Ryhmän koko puhututti naisia, kaksi heistä oli sitä mieltä, että ryhmän koko olisi pitänyt olla pienempi.

”Se jäi jotenkin niinku kesken. Se jäi kesken. Tai se tietysti vaikutti sekin, kun mä olin poissa pari kertaa. Sanotaan, että jos tällaisessa ryhmässä käy, niin siellä kannattaa olla joka kerta. Yrittää ainakin. Mutta jos ei pääse, niin sillehän ei voi mitään.”

”Ryhmän koko oli ihan hyvä mun mielestä. Mutta mulla oli itellä sellainen olo, että onpa nuo jotkut aika puheliaita, mutta ei se minua niinku haitannut. Ei, ne oli ihan hyviä tyyppejä ja niitä oli ihan mukava kuunnella ja sitten niinku oli ollut ne oikeudenkäynnit, niin silloin kyllä pääsin ite sanomaan, että semmoista mulla on ja sitten tuntui, että kaikki on hirveesti mukana. Ja kyllähän siinä sellainen suuri solidaarisuus oli kaikkien kesken.”

Ryhmäläiset saivat olla vaikuttamassa ryhmäkertojen sisältöihin ja ryhmän tavoitteisiin. Naiset toivat haastatteluissaan esille, että ryhmä oli prosessi, jossa oli selkeä alku ja loppu. Ryhmäkerrat rakentuivat akuuteista asioista ja jokaiselle kerralle yhdessä valitusta aihealueesta. Aihealueet käsittelivät väkivaltaa ilmionä, traumatisoitumista, erilaisia tunteita, kuten pelkoa ja häpeää, avioeroa, voimaantumista ja selviytymistä.

”Mutta oli se ehkä tietyllä tavalla hyvä, että siellä tuli sellainen olo, että tämä on jollain tavalla suunniteltu ja sitten tuo, että kun otettiin joku aihe, niin voi

olla, että jonkun kohalla tuli puhuttua sellaistaikin tai sellaisestaikin, että ei olisi muuten tuullut siitä puhuneeksi.”

”Kyllähän siinä aina keskusteltiin niin, että mikä oli niinku sillä hetkellä se tärkeä. Olihan niitä sellaisia, minä en nyt oikein muista, että mitkä ne aiheet oli, mutta sen mä muistan, että oli niinku se, että oli aina joku, että keskusteltiin jostakin tietystä aiheesta. Mutta jos jollakulla oli jotain, niin siitä saatiin kertoa.”

Haastattelemani naiset kokivat, että he pystyivät olemaan omina itsenään ryhmässä. Naiset kertoivat, että myös tunteille oli tilaa ryhmässä.

”Käsiteltiin justinsa tuntemuksia, sitten tapahtumaketjuja ja minkälaisia kauheuksia ja kokemuksia niihin sisältyi ja mitä se niinku oikeesti oli. Se mitä meissä oli tapahtunut ja millaisia tapahtumia. Siis se oli ihan niinku oikeestaan voisi sanoa, että sitä elämää me käsiteltiin.”

”Asiat sai sanoa ihan rehellisesti ja jos itketti, niin itketti ja jos nauratti niin sai nauraa. Että kaikki tunteet oli niinku sallittuja.”

Ryhmämuotoinen tuki mahdollistaa väkivaltaa kokeneita naisia normalisoimaan asioita ja peilaamaan itseään ja omia kokemuksiaan muihin ryhmäläisiin. Tämä antaa kokemuksen siitä, että väkivaltaa kokenut nainen on tavallinen nainen. Ryhmän jäsenet auttavat toisia pukemaan sanoiksi kokemiaan asioita. Oman tarinan kuuleminen toisen kertomana tuo etäisyyttä omaan kokemukseen ja näin antaa mahdollisuuden tarkastella mielettömyyttä itselle tapahtuneista asioista. Tätä kautta väkivaltaa kokeneet naiset löytävät tarinan omalle kokemukselleen. Kokemusten jakamisella on parantava ja voimaannuttava vaikutus. Ryhmässä nainen voi tuntea, että hänen kokemuksensa ovat hyvin samanlaisia muiden ryhmäläisten kokemusten kanssa, hän ei olekaan yksin outo ja poikkeava. Tällä on suuri merkitys naisen itsetunnon palautumiselle, joka on oleellista selviytymisessä. Ryhmällä on iso merkitys selviytymisprosessissa, sillä ryhmässä nainen oppii selviytymisen malleja. (Ojuri 2001, 93; Perttu 2002b, 96.)

”Ainakin mulle käy sillai, että kun mä tulen sellaiseen porukkaan, niin kun siinä kerrotaan mitä on tapahtunut ja itketään. Minulla ei olekaan enää mitään sanottavaa. Tavallaan se kaikki tuli jo tuossa, pitääkö minun uudestaan se kertoa.”

”Kyllä sieltä löytyi ihan, että oli niin samantyyppistä.”

”Mutta useinhan on niinki, että jos kuulee jonkun toisen sanovan ääneen niitä asioita, niin sekin voi laittaa niitä omia ajatuksia ja asioita eteenpäin.”

”Ja että kyllähän se, sehän oli mukava, ja että siellä naurettiinkin aika paljon, koska se oli jo tietyllä tavalla jo vähän huvittavaakin, kun tuli sellainen olo, et-

tä teki mieli kysyä, että minkäs niminen se oli, että ei kai me nyt saman miehen kanssa olla oltu.”

Tutkimukseeni osallistuneet naiset toivat esille, että he olivat oppineet ryhmän aikana tunnistamaan selviytymisen eri vaiheita. Naiset olivat tehneet havainnon, jonka mukaan pidemmällä olevat olivat tukeneet alkuvaiheessa selviytymisprosessia olevaa. Haastattelemani naiset kertoivat omia kokemuksiaan ryhmältä saavasta avusta ja tuesta. He kertoivat myös, että muiden selviytymistarinat toivat toivoa ja näköalaa omaan selviytymisprosessiin.

”Nään siinä eri vaiheita, että se oli siinä tosi hyvä, että eri vaiheita oli. Että kaikki ei oo niinku siinä ihan samassa, että se ei keskity siinä samassa vaiheessa olemiseen. Minusta siinä tulisi enemmän sellainen, että ei herrajumala, että eihän tää lopu koskaan.”

”Ja oli sitten semmoisia, jotka ovat lähtökuopissa. Että siinä näki niinku, että ite edistyy ja on päässy eteenpäin.”

”Ja sanotaan, että sieltä pystyy saamaan tietoa, että miten on tapahtunut ja miten voidaan tehdä ja muuta, että pääsee eteenpäin noissa jutuissa.”

Sekä omaan tutkimukseeni osallistuneet kolme naista että Husson (2003) tutkimukseen osallistuneet naiset nostivat ryhmän merkityksen tärkeäksi osaksi väkivaltakokemuksesta selviytymisessä. Samankaltaisten kokemusten jakaminen sekä auttoi itseään omassa prosessissaan että antoi tunteen siitä, että voi olla auttamassa jotakin toista ihmistä. Haastattelemani naiset olivat omissa prosesseissaan vähän eri vaiheissa. Kaikki naiset kokivat, tosin vähän eri näkökulmista, saaneensa tukea ryhmältä. Yksi naisista kertoi, että ryhmä olisi voinut olla hänen kohdalla tarpeellisempi vähän aikaisemmin. Nainen sitoutui kuitenkin ryhmään, koska koki saavansa sieltä näkökulmaa omaan selviytymisen tiehen.

”Koen, että se vertaistuki on ihan mielettömän tärkeä, mutta toi ryhmä oli vielä tärkeempi niille, jotka ei ollut vielä jonkun vertaistukiryhmän kanssa vielä ollut.”

”Niin mä mietin sitä kans, ku se sanoi mulle, että se antoi hänelle pontta se, että mä kerroin, miten mä olin tehnyt. Siellä sai kyllä tiettyihin asioihin sellaista pontta itekki. ”

”Ja sitten toi, se liittyi tuohon, että ei ole yksin tämän asian kanssa. Ja tavallaan se, että vahvistui, että sellaisia ihmisiä on oikeesti olemassa, jonka kanssa on elänyt. Että se ei ole pelkästään mun mielikuvitusta, että se ei ole niinku pelkästään minun mielikuvituksen tuotetta, vaan että se on niinku totta. Että se on niinku oikeeta tai se on oikeesti olemassa.”

”Oli se niinku, se oli minulle hirveen vaikuttava. Miten mää sen sanoisin, että kyllä mää pidän sitä tosi tärkeenä. Siis kyllä se on ryhmä, joka antoi toivoa ja valoa tulevaisuuteen. Miten sen sanoisin, siis se on varmaan se vertaistuen sellainen voima.”

Väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmässä oli kokeilumielessä käytössä joitakin menetelmiä perinteisen keskustelun rinnalla. Ryhmässä voidaan käyttää sekä sanallisia että toiminnallisia ryhmätyön menetelmiä. Ryhmät voivat työskennellä esimerkiksi kuvien, korttien, kirjoittamisen tai musiikin avulla. (Ojuri 2001, 97.) Haastattelemani naiset kertoivat, että heillä oli ollut joillakin ryhmäkerroilla mukana kortit sekä rentoutusta keuhonhallintamenetelmänä. Tutkimukseeni osallistuneet naiset eivät nähneet eri menetelmien käyttöä heidän ryhmässä menestyksenä. Naiset olivat perinteisen keskustelun kautta jaettavan vertaistuen kannattajia.

”No ei mulle ainakaan ollut väliä onko se kortti, vaan sanotaanko se vaan. Tietysti, kun siinä kortissa on aina jokin aihe, niin saattaa tietysti tuoda joillekin jotain mieleen. Mutta en minä itte kokenut sitä niin.”

”Minusta ne meni sillee, että mä en tiijä, että oliko tai sainko minä niistä mitään ahaa elämyksiä. Ei mulle ollut silleen mitään, se on että ei ne kortit millään tavalla häiritse tai ärsytä minua millään tavalla. Mutta ei ne kyllä minulle mitään tuokkaan.”

Tutkimukseeni osallistuneet naiset kertoivat, että elämässä ryhmän jälkeen ovat olleet auttavia tekijöitä oma turvallinen koti, vakituinen työpaikka sekä lasten hyvinvoinnin näkeminen. Lisäksi naiset nostivat esille vahvistuneen tunteen siitä, että elämässä on menty eteenpäin ja selvitty kaikista ennakkoluuloista huolimatta. Naiset ovat ryhmän jälkeen olleet yhteydessä Kriisikeskus Mobileen tilanteissa, joissa he ovat tarvinneet neuvoja ja apua. Naiset kertoivat, että he saavat jaksamista ja voimaa fyysisestä työstä, liikkumisesta luonnossa, perheestä ja ystävistä sekä kirjoittamisesta.

”Kyllähän minä, kun minä kävin täällä Mobilessa, niin kyllähän minä kävin samalla perheneuvolassa, ja siellä kävi pojatkin. Välillä oltiin yhdessä ja sitten pojat kävi yksin ja minä itekseen. Jutteleminen asioista auttoi ja sitten se, että pärjää niinku elämässä, ja oikeesti huomasi, että tässähan pärjää.”

”Se auttaa hirveesti että meillä on koti ja että tästä hommasta niinku selvisi. Ja se auttoi hirveesti jaksamaan, kun huomasi miten hirveesti lapset muuttui. Siis se, että aluksi kaikki oli niin seesteistä, ne haki sitä omaa paikkaa, mutta sitten alkoi rytiseen ja paukuun, oli päästävä sitten elämään niinku lapset. Se oli justinsa se kaikkien paras. Että se on kyllä se, että siitä vaan vahvistui se, että tää oli niin älyttömän oikee ratkaisu.”

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyö selvittää naisten kokemaa väkivaltaa, sen seurauksia sekä väkivallasta selviytymisestä. Mikkonen & Mönkkönen (2001) ovat omassa tutkimuksessaan löytäneet viisi puherepertuaaria, joiden kautta väkivaltaa kokeneet naiset tuovat esille omaa tarinaansa ryhmässä. Tutkijat olivat löytäneet naisten puheista pelkopuheen, rakkauspuheen, velvollisuuspuheen, oman aseman pohdintapuheen ja muutoksenkuvauspuheen. (Mikkonen & Mönkkönen 2001, 14.) Nämä puherepertuaarit ovat nähtävissä myös omassa tutkimuksessani, joka koskee naisten kokemaa ryhmätuen merkitystä väkivallasta selviytymiselle. Viisi puherepertuaaria eivät tule esille varsinaisesti missään järjestyksessä eivätkä ne ole toisiaan poissulkevia. Omassa työssäni puheet esiintyvät osittain limittäin naisten puheissa. Mielenkiintoista oli havaita, että Mikkonen & Mönkkönen (emt.) tutkimuksen tapaan, omassa työssäni tulee esille selviytymisprosessin eri vaiheille tyypilliset puherepertuaarit. Yhteenvetona tälle työlleni käyn läpi eri puheita ja peilaan omaa aineistoani niitä vasten.

Mikkonen & Mönkkönen (2001) tutkimuksessa pelon kokemukset ja sen eri muodot esiintyivät puheissa useasti. Tutkijoiden mukaan pelkopuheen seurauksena naisen oma elämänhallinta on puutteellista ja keskeistä on tunnekokemuksen eläminen ja hätä. Hänellä on tunne selviämättömyydestä, kontrolloimattomuudesta sekä keinottomuudesta. Pelkopuheessa naiselle ei rakennu selkeää kokemusta toimijana olemisesta. Pelkopuheessa naisilla vaikuttaa olevan tarve kuvata tunnettaan ja vaikeaa tilannettaan sekä päästä purkamaan omaa pahaa oloaan. (emt., 15-16.)

Omaan tutkimukseeni osallistuneet naiset toivat pelkopuhetta esille haastattelujen eri vaiheissa. Väkivaltahistoriaa läpikäydessään naiset nostivat esille, että pelko ja varuillaan olo oli läsnä koko ajan ja se oli lamaannuttamassa toimintaa. Kaikkien naisten kuvauksesta löytyi tunteen ja järjen ristiriitaisuus. Naiset kertoivat, että he olivat tietoisia siitä, että väkivaltaisesta miehestä tulisi päästä eroon, mutta pelko sitoi heitä olemaan suhteessa, pelko lähtemisestä oli vielä suurempaa. Tutkimukseeni osallistuneet naiset nostivat esille, että tunteista oli tärkeä puhua ryhmässä. Yhtenä ryhmäkerran aiheena oli ollut pelon tunne. Naiset kertoivat, että pelon tunteesta puhuminen oli herättänyt ryhmässä paljon keskustelua ja se aihe oli kaikille oman kokemuksen kautta tuttu. Ryhmäläisillä oli pelon tunteen kokemuksia selviytymisprosessin eri vaiheissa. Haastattelemani naiset olivat tuoneet ryhmässä esille hyvin samansuuntaisia eroon lähtemisen kokemuksia. Heillä pelon tunne väkivaltaisessa suhteessa olemiseen ja siihen jäämiseen oli kasvanut suuremmaksi kuin lähtemisen pelko. Ryhmässä pelon tunteesta puhuminen oli rakentanut naisten yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Jännitteenä ja vastakohtana pelolle naisen puheessa ilmenee rakkaus miestänsä kohtaan. Rakkauspuheessa nainen nostaa esille parisuhteen hyviä hetkiä. Puheessa ilmenee tuttuuden ja

turvallisuuden tunne miestänsä ja yhteistä elämää kohtaan. Rakkauden siivittämänä nainen puhuu parisuhteesta ja miehestään ihanteellisesti. Rakkauspuhe saa naisen toivomaan muu-
tosta parempaan ja muistelemaan menneitä hyviä hetkiä. Nainen toivoo miehen muuttuvan ja
hyvien aikojen vielä tulevan. Puheessa nainen rakentaa, perustelee ja ylläpitää yhdessäolon
mahdollisuutta ja parisuhteeseen jäämistä. Rakkauspuheessa nainen peilautuu miehen kautta
ja oma toimijuus on hävinnyt suhteessa mahdollisuuteen lähteä parisuhteesta. Nainen raken-
taa mielikuvaa perhe-elämästä positiivisessa valossa unohtaen tai häivyttäen väkivallan ole-
massaolon. (Mikkonen & Mönkkönen 2001, 19-21.)

Haastattelemiä naiset puhuivat haastatteluissa myös hyvistä ajoista heidän parisuhteessa.
He kertoivat, että mies, joka oli väkivaltainen osasi olla myös turvallinen, välittävä ja rakas-
tava. Naiset kertoivat näiden hyvien aikojen pitävän heitä suhteessa ja palaamaan niihin ta-
kaisin useiden lähtöyritysten jälkeen. Yksi naisista kuvasi, että mies kokeili useita eri malleja
saada häntä ja lasta palaamaan kotiin ensimmäiseltä turvakotijaksolta. Nainen kertoi, että
rakkauspuheet tekivät hänet hyvin avuttomaksi ja voimattomaksi suhteessa mieheen ja hän
palasi kotiin. Naisen tunteet ja järki ovat kovasti keskenään ristiriidassa keskenään. Tällaises-
sa ambivalenssivaiheessa (Korkeela-Leppälä 2001, 25) nainen pohtii päätöstään ja jää horju-
maan parisuhteesta lähtemisen ja takaisin palaamisen välille. Naisilla oli kokemus siitä, että
hetken he jaksoivat uskoa parempaan tulevaisuuteen ja miehen muuttumiseen, mutta suh-
teen jatkuessa vuosia naiset osasivat jo odottaa tilanteen kääntymistä huonompaan suuntaan.
Naiset oppivat erottamaan väkivallan jaksottaisuuden. (Lehtonen & Perttu 1999, 53). Haastat-
telemani naiset kertoivat, että myös ryhmässä oli käyty keskustelua rakkauden tunteista väki-
valtaista miestä kohtaan. Naiset kuvasivat, että kaikilla naisilla oli hyvin samansuuntaisia
kokemuksia aiheesta. Naiset kertoivat, että ryhmänvetäjiltä saatu tieto väkivallan ilmiöstä ja
myös siihen kuuluvista hyvistä vaiheista helpottivat naisten syyllisyyden tunnetta siitä, että
he olivat omasta mielestään pysyneet väkivaltaisessa suhteessa niin kauan.

Velvollisuuspuheessa tehtävänä ja tarkoituksena on naisen velvollisuus perheideaalin raken-
tamisessa ja ylläpitämisestä, mikä on joko sisäisen tai ulkoisen pakon sanelemaa. Velvolli-
suuspuheessa nainen muodostaa itselleen moraalisia rajoja ja pohtii, mikä on hänelle sallittu
ja mikä ei. Hän on puheessa puolison sekä äidin roolissa. Velvollisuuspuheessa nainen on si-
toutunut parisuhteeseen, oma toimijuus on rajallista tai se on häipynyt, koska nainen hah-
mottaa tilannettaan perheen, lasten ja miehensä kautta. Velvollisuuspuheessa rakentuu jän-
nitteitä ja ristiriitoja, joiden kautta nainen pitää yllä suhdetta ja kulusseja. (Mikkonen &
Mönkkönen 2001, 22, 24-25.)

Tutkimukseeni osallistuneet kolme naista toivat voimakkaasti esille Mikkosen ja Mönkkösen
kuvaamaa velvollisuuspuhetta. Kaikki naiset olivat ylläpitäneet perheen kulusseja pitkän ai-
kaa. Naiset kertoivat, että heillä oli tunne ja velvollisuus pitää perheen asiat vain perheen

sisäisinä asioina. Haastattelemiani naiset toivat esille, että he elivät elämäänsä miehen ja lasten kautta. Omaan tutkimukseeni osallistuneet naiset toivat esille velvollisuuspuhetta etenkin lasten kautta. He halusivat säilyttää lapsille perheen, kodin ja isä suhteen. Ryhmä keskusteluissa naiset, jotka olivat jo eronneet ja elivät lasten kanssa omaa elämää, olivat kyseenalaistaneet velvollisuuspuhetta suhteessa kulissien ylläpitämiseen. Yksi haastatteleminen naisista toi esille, että oli saanut kiitosta toiselta ryhmäläiseltä kertomalla omien kulissien rikkomisesta ja siitä selviämisestä. Haastattelemiani nainen oli voinut oman kokemuksen kautta antaa neuvoja ja toivoa toisen vertaistukiryhmäläisen selviytymisprosessissaan.

Aikaisempien tunnekeskeisten ja parisuhteeseen kiinnittävien puhetaipojen lisäksi naisilla on myös oman aseman pohdinta puhetta. Tämä puhe on kyseenalaistavampaa puhetta, jossa nainen ei vaan elä tunteitaan, vaan myös refleksiivisemmin tarkastelee ja jäsentää sitä, millainen hän on ollut parisuhteessa. Prosessoinnin myötä puhe muuttuu voimaannuttavammaksi, nainen ottaa tilaa itselleen ja alkaa alustavasti rakentaa miehestä irtautuvaa erillistä minäkuvaa, joka myös mahdollistaa itsenäisemmän toimijuuden. Oman aseman pohdintaa voidaan tarkastella ihmettelevässä puheessa. Nainen puhuu ääneen kokemukseensa, joka näyttäytyy hänelle itselleenkin epäselvänä. Kokemus itsestä ja elämäntilanteesta näyttäytyy outona ja vieraana. Tässä puheessa naisen on vaikea tunnistaa omia tunteitaan ja halujaan. Naisella on toiveita ja kaipuuta tasapainoon ja omanarvontunteen löytymiseen. Näiden löytäminen tuottaa naiselle syyllisyyden tunteita, epävarmuutta ja ristiriitaa. (Mikkonen & Mönkkönen 2001, 26–28.)

Haastattelemiani naiset toivat esille, että vasta eron jälkeen heille oli tullut tilaa ajatella itseään ja elämää sekä omaa toimintaansa. Naiset nostivat esille, että ryhmässä toisten samankaltaisissa elämäntilanteissa olleiden naisten kanssa keskustellessa oli voinut pohtia asioita omasta itsestään käsin. Naiset toivat esille, että ryhmässä oli koettu tärkeäksi kipeidenkin asioiden ääneen puhuminen. Tämä oli helpottanut naisia näkemään, että ei olekaan yksi outo ja erikoinen, vaan muillakin on samanlaisia kokemuksia. Naiset kertoivat, että omasta asemasta puhuminen ryhmässä oli herättänyt esille tunteita sekä itkua että naurua. Ryhmässä toisten naisten kokemusten kuuleminen oli antanut haastattelemilleni naisille sanoja ja merkityksiä omaan elämään sekä helpottanut epävarmuutta, syyllisyyttä ja ristiriitaisia ajatuksia. Kaksi haastattelemaani naista nosti esille, että kokemukset muiden ryhmäläisten kanssa olivat niin samanlaisia, että he olivat voineet huvittuneena todeta, että onko me eletty saman miehen kanssa.

Muutoksenpuhevaiheessa parisuhteesta irtautumassa tai irtautunut nainen kuvaa läpikäymäänsä prosessia. Tässä puheessa tiedostaminen omasta prosessista kehittyi naisen tarkastellessaan itseään ja huomattessaan muutosta aikaisempaan elämään nähden. Puheen seurauksena naisen elämäntilanteen muutos ja parisuhteesta irtautuminen mahdollistuvat. Tässä

puheessa nainen muodostaa aktiivista toimijuutta. Nainen on tässä irtautumisprosessissa ja muutos on lähtöisin hänestä itsestään. Järjellisten päätösten lisäksi tunteiden työstäminen on oleellista tässä puheessa. Osana muutoksenpuhevaihetta on puhe vapautumisesta, jossa nainen kertoo omasta hyvästä olostaan ja oman elämänsä itsenäisenä rakentajana. (Mikkonen & Mönkkönen 2001, 31-32.)

Muutoksenkuvauspuhetta haastattelemani naiset puhuivat etenkin viimeisen teeman alueeni, ryhmän tuen ja sen merkityksen selviytymisessä, kohdassa. Haastattelemani naiset nostivat esille, että heille ryhmässä oleminen oli auttanut heitä näkemään omaa selviytymisprosessiaan. Heille ryhmä tarjosi mahdollisuuden työstää ja läpikäydä omaa väkivaltakokemustaan vertaisryhmässä. Haastattelemani naiset kertoivat, että ryhmässä sai kannustusta ja he pystyivät kertomaan kokemustaan mahdollisuudesta irtaantua väkivaltaisesta suhteesta. Kaikki haastattelemani naiset olivat jo pitkällä omilla selviytymisprosesseissaan. Naiset kertoivat ryhmässä myös vapautumisestaan ja omasta hyvästä olostaan.

Väkivaltaa kokeneiden naisten selviytyminen irti väkivallasta on yksilöllinen ja usein pitkä prosessi. (Husso 2003, 252; Koskelainen 2001, 53; Ojuri 2004, 118). Naisten kokemukset perheväkivallasta selviytymiselle vastasivat aiempia tutkimustuloksia monilta osin. Omaan tutkimukseen osallistuneet naiset kertoivat haastatteluissa heidän selviytymiseen vaikuttavista tekijöistä. Haastatteluissa naiset kertoivat selviytymistarinoitaan, naiset kokivat olevansa selviytyjiä. Haastattelemani naisten puhuessa väkivaltahistoriastaan, he puhuivat uhrin näkökulmasta. Kaikki kolme naista nostivat esille, että heille oli suuri helpotus, kun he saivat tehtyä päätöksen eron lähtemisestä.

”Oli sellainen olo, että oli tehnyt päätöksen. Totta kai oli aikaisemminkin tuntu, että me erotaan, mutta kun tämä oli nyt oikeesti. Ja se oli niin vahva tunne, että nyt se on tässä ja se hoidetaan nyt tavallaan niinku, että tämä menee loppuun asti.”

Naiset nimesivät auttaviksi tekijöiksi selviytymisprosessissaan turvakodin ja Kriisikeskus Mobilesta saaman avun ja tuen. Naiset kuvasivat, että Kriisikeskus Mobilesta sai pitkäkestoista yksilötyöskentelyä ja se oli paikka, josta sai apua aina silloin kun tarvitsi. Turvakoti oli paikka, jossa sai pysähtyä ja koota ajatuksia. Kaksi haastattelemaani naista muutti turvakodista asumaan erilleen miehestään. Oman kodin turvallinen ilmapiiri oli yksi auttava tekijä selviytymisessä. Naiset näkivät myös, että erilleen muutto oli lasten kannalta hyvä ratkaisu.

”Kun ite tulee kotiin, niin ei tarvi haistella siinä ovella sitä ilmaa, että tarviiko nyt selittää kauheesti jotain tai miten olla.”

”Kun on ite tehnyt ne omat ratkaisut ja omat päätökset.

Haastattelemistani naisista kaksi koki, että heitä auttoi selviytymisessään vakituinen työ. Työ toi rytmiä elämään ja antoi toimeentuloa turvaa. Yksi haastattelemistani naisista oli ollut erovaiheessa pidemmällä sairauslomalla. Selviytymisprosessin edetessä naiset kokivat tärkeäksi, että he saavat itse päättää omista asioista ja tehdä omia valintoja elämän suhteen ilman pelkoa siitä, että siitä seuraa hankaluuksia toisten ihmisten kanssa.

”Kun saa itse tehdä ne omat ratkaisut ja omat päätökset, eikä koko ajan ole pelko, että toinen suuttuu.”

Naiset kertoivat, että heitä auttoivat normaalit arjen rutiinit ja käytännön asioiden hoitaminen. Naiset kokivat auttavina tekijöinä myös suhteet läheisiin ja ystäviin. Kaikki kolme naista nostivat esille lasten hyvinvoinnin eron jälkeen.

”Mutta nyt kyllä selkeästi tajuu, että se oli lapsen kannalta ainut oikea ratkaisu, että se saa lähteä ja saada sellaisen kodin, jossa ei ole niitä semmoisia vuoristoradan piikkejä.”

Kaksi haastattelemaani naista oli hakenut lähestymiskieltoa miestään kohtaan. Naiset nimesivät tämän selviytymisen kannalta merkittäväksi asiaksi, koska silloin nainen sai olla rauhassa ja hänen pelon tunne pikku hiljaa väheni. Yksi haastattelemistani naisista oli saanut apua internetin vertaistukiryhmästä.

Väkivaltaa kokeneen naisen on tärkeää päästä puhumaan ja jakamaan kokemustaan. Jos kokemus ja trauma jäävät puhumatta, se on myös ihmisestä käsittämätöntä. Selviytyäkseen traumasta väkivallan uhrin tarvitsevat elämänhallinnan ja kontrollin kokemusta sekä yhteyttä muihin ihmisiin. (Husso 2003, 260). Oman tutkimuksen mukaan naiset kokevat vertaisryhmän hyväksi mahdollisuudeksi puhua väkivaltakokemuksestaan. Haastattelemani naiset toivat esille, että ryhmässä pystyi puhumaan asioita kaunistelematta ja kiertelemättä. Naiset kokivat, että heidän puheitaan ei tuomittu tai heidän kokemustaan ei väheksytty. Haastattelemani naiset nostivat esille, että he tulivat ryhmässä kuulluiksi, ymmärretyksi ja hyväksytyksi sellaisena kuin he olivat.

Naisille oli tärkeää, että he pystyivät jakamaan ryhmässä kokemustaan väkivallasta selviytymisestä. Haastattelemani naiset toivat esille, että he kokivat arvostusta selviytymiskokemusten jakamisella ryhmässä ja heillä oli tunne, että he pystyivät tätä kautta antamaan joillekin ryhmän naisille uskoa ja toivoa heidän selviytymisille. Naiset kertoivat haastatteluissa, että he saivat ryhmästä tukea omaan selviytymisprosessiin. Ryhmässä olemisen merkitykseksi nousi myös toisten naisten selviytymisprosessien tukeminen. Naiset nostivat esille haastatteluissa,

että he haluavat olla tukemassa ja auttamassa myös muita samassa elämäntilanteessa olevia naisia.

”Niin mä mietin sitä kans, ku se tyttö sanoi mulle, että se antoi hänelle pontta se, että mä kerroin, miten mä olin tehnyt.”

Omaan tutkimukseeni osallistuneiden naisten ryhmät olivat edenneet pääosin perinteisen keskustelu- menetelmän mukaisesti. Naiset olivat tyytyväisiä siihen, että keskustelulle oli aikaa ja tilaa. Naiset toivat esille haastatteluissa, että heillä oli joillakin ryhmäkerroilla mukana kortit. Haastattelemi naiset eivät olleet kokeneet innostusta eri menetelmiä kohtaan. Yksi naisista pohti sitä, että joku toinen ryhmäläinen saattoi ehkä hyötyä esimerkiksi korttien käytöstä, vaikka sillä ei hänelle itselleen ollutkaan merkitystä.

”No ei se mua ei se mulle ainakaan ollut väliä onko se kortti, vaan sanotaanko se vaan. Tietysti, kun siinä kortissa on aina jokin aihe, niin saattaa tietysti tuoda joillekin jotain mieleen. Mutta en minä itte kokenut sitä niin.”

”Minusta ne meni sillee, että mä en tiijä, että oliko tai sainko minä niistä mitään ahaa elämyksiä. Ei ne kortit millään tavalla häiritse tai ärsytä minua, mutta ei ne kyllä minulle mitään tuokkaan.

Tutkimukseni merkittävä tulos Kriisikeskus Mobilen näkökulmasta on, että väkivaltaa kokeneelle naiselle tarjotaan oikeanaikaista ryhmätukea. Ryhmässä olleet haastattelemi naiset pohtivat sitä, että oman sitoutumisen lisäksi on tärkeää, että ryhmäläiset haastatellaan ja ryhmä kootaan kokonaisuutta ajatellen. Haastattelemi naiset toivat esille, että ryhmässä tulee olla selviytymisprosessin eri vaiheissa olevia naisia.

”Joo, nään positiivisena ja niinku, että meillä joilla oli pitempi aika siitä erosta, niin oli selkeesti sellainen positiivinen olo tulevaisuuden suhteen. Ja uskon, että se vaikutti sitten niinku hyvänä esimerkkinä muille.”

”Minusta tuntui, että jos se ryhmä olisi aikaisemmin alkanut, niin minä en olisi kerennyt käsittelemään asioista tarpeeksi, enkä olisi varmaan uskaltanut ryhmään lähteä. Mutta sitten taas, että jos se olisi ollut kauemmalti aikaa, niin sitte niitä asioita olisi käsiteltyt eri tavalla.”

Naiset pohtivat omissa haastatteluissaan, että olisi rankkaa, jos kaikki ryhmäläiset olisivat kriisivaiheessa ja kukaan ei näkisi toivoa paremmasta tulevaisuudesta. Haastattelemi naiset pitivät tärkeänä sitä, että vaikka ryhmässä puhuttiin vaikeita ja kipeitä kriisiluonteisia asioita, ne eivät poissulkeneet naisten kokemuksia selviytymisestä ja voimaantumisesta.

Toinen tutkimuksen tulos on se, että väkivaltaa kokenut nainen hyötyy omassa selviytymisprosessissaan ryhmämuotoisesta tuesta. Jokaisen naisen oma kokemus väkivallasta ja sen jättämistä jäljistä omaan ihmisyyteen on yksilöllinen. Naiset joutuvat kohtaamaan ja käsittelemään yksilötasolla väkivaltakokemustaan. Kokemuksille ja epämääräisille tuntemuksille saa vertaistukiryhmässä sanoja, selityksiä sekä erilaisia selviytymiskeinoja.

9 POHDINTA

Oman opinnäytetyön tekeminen on ollut haastavaa ja mielenkiintoista. Haastavaksi tekemisen teki erityisesti se, että tein työtä pidemmällä aikajanelalla ja työn tekemiselle tuli pitkiä taukoja. Tutkimustyö sai kuitenkin aina, taukojenkin jälkeen, mielenkiinnon ja innostumisen heräämään uudelleen aiheeseen. Oma tämän hetkinen työ liikkuu aika pitkälle opinnäytetyön aihealueella, joten asiasta ei päässyt vieraantumaa. Opinnäytetyö oli vaarassa paisua ja lähteä hakemaan uusia näkökulmia, kun luin matkan varrella uusia tutkimuksia ja kirjallisuutta väkivalta aihealueesta.

Perheissä tapahtuvasta väkivallasta on alettu puhua enemmän julkisuudessa. Yleisen ilmiön muuttumisen myötä, tietoisuus myös naisiin kohdistuvasta väkivallasta on kasvanut. Omassa tutkimuksessa haastattelemi naiset toivat esille, että väkivallasta on tänä päivänä lupa puhua. Tämän lisäksi väkivallan kohteena olevat naiset kertoivat, että selviytymistä ja toipumista edistävät tietoisuus eri auttajatahoista, sekä mahdollisuus nopeaan tukeen kriisitilanteissa. Omassa tutkimuksessani olleet naiset ovat saaneet apua matalan kynnyksen auttamispaikeista. Tutkimuksessani korostui oikeanaikainen apu. Alkuvaiheen kontaktin luomisesta ja auttamisen onnistumisesta riippuu ratkaisevasti se, hakeutuuko väkivallan uhri myöhemmin käsittelemään traumaattisia kokemuksiaan. Omasta mielestäni Kriisikeskus Mobilen tarjoama apu on hyvä malli, koska siinä väkivaltaa kokeneelle naiselle on tarjolla sekä kriisivaiheen apu että yksilö- ja ryhmätyöskentelyn mahdollisuus. Haastattelemi naiset kokivat, että heidän on helpompi asioida tutussa paikassa, tuttujen työntekijöiden kanssa. Lisäksi he nostivat esille, että heidän oikeaa hätää kuunneltiin ja edettiin heidän omassa tahdissa. Haastatteluun osallistuneet naiset kokivat myös tutkimukseen osallistumisen ja haastattelutilanteeseen tulemisen helpoksi, koska se tapahtui tutussa paikassa.

Oma tutkimusaineisto koostui kolmeen väkivaltaa kokeneen naisen haastatteluista. Haastatteluun osallistuneet naiset olivat käyneet Kriisikeskus Mobilen väkivaltaa kokeneiden naisten -ryhmän. Naiset halusivat vapaaehtoisesti osallistua tutkimukseeni. Itse koin ja sain haastattelimiltani naisilta myös palautetta siitä, että me puhuimme asiasta samoilla käsitteillä ja meillä oli yhteinen kieli. Oma tieto väkivallasta ilmiönä sekä käytännön kokemus väkivaltaa kokeneiden naisten yksilötyöstä auttoivat minua pääsemään paremmin sisälle naisten elämään. Kaksi haastatteluun osallistunutta naista kertoivat haastattelun lopussa, että heidän oli helppo puhua, koska heille tuli tunne, että haastattelijalla oli tieto ja ymmärrys väkivalta-asiasta. Koin tutkimusmenetelmänä haastattelun mielekkääksi tavaksi kerätä tietoa. Omasta mielestäni haastattelu sopi hyvin oman aihealueeni kokemusten ja tiedon kartoittamiseen. Haastattelutilanteen alussa kerroin naisille, että mitä haastattelu pitää sisällä, kerroin ja perustelin teemahaastattelun aihealueet. Haastattelussa halusin avoimesti olla kuulemassa väkivaltaa kokeneen naisen kokemuksia, ajatuksia, tunteita ja selviytymistä.

Yhdeksi teema-alueeksi otin väkivaltahistorian. Olen sitä mieltä, että jos en olisi kysynyt haastattelemistani naisilta mitään menneestä, olisi myös selviytymisen prosessi jäänyt vajaksi. Yksi tutkimukseen osallistuneesta naisesta kertoi, että olisi ollut hassua aloittaa puhumaan vain ryhmän merkityksestä selviytymiselle, jos ei olisi aluksi puhunut minkälaisessa elämäntilanteesta oli ryhmään tullut. Naiset kertovat, että tutkimuksessa mukana olemisen kautta heille tuli mahdollisuuden purkaa omaa tilannettaan sekä jakaa oman kokemuksen kautta tietoa ja sen myötä tuoda väkivalta asiaa näkyväksi. Väkivaltahistoriaa läpikäydessään naiset kertoivat oman elämän kamaluuksia. Haastattelujen aikana heille tuli kokemus siitä, että väkivaltakokemusten ääneen puhuminen ei tunnukaan enää niin pahalta kuin aikaisemmin.

Tutkimustuloksia arvioidessa ja yleistäessä täytyy ottaa huomioon tutkimukseen osallistuneiden naisten valikoituminen. Kaikki tutkimukseeni osallistuneet naiset olivat hakeneet apua, eronneet väkivaltaisesta suhteesta ja he olivat itse pitkällä selviytymisen tiellä. Kaikilla naisilla oli myös myönteinen suhtautuminen ryhmämuotoiseen tukeen. Mietin johtopäätöksiä kirjoittaessani, että tutkimukseen osallistuneet naiset kuvasivat omaa selviytymisen prosessia kaiken kaikkiaan positiivisella tavalla. Tähän oli mieleistäni vaikuttamassa se, että he olivat selvinneet elämässä eteenpäin ja he eivät eläneet enää väkivaltaisessa suhteessa. väkivaltaa kokeneiden naisten - ryhmässä pystyi selvittämään ajatuksia, käymään raskaita asioita ja tunteita läpi. Mielestäni oli hyvä, että ryhmässä nostetaan esille myös naisten omakohtaiset vahvuudet, voimavarat ja selviytyminen.

Omassa opinnäyteyössäni rajasin tutkimuksen naisen omaan selviytymiseen. Haastattelemiani naiset toivat haastattelujen aikana esille, että heille auttavina tekijöinä omassa selviytymisessä olivat myös lasten hyvinvoinnin huomioon ottaminen sekä avun tarjoaminen myös lapsille. Sekä yksilö- että ryhmätyöskentelyssä huomioitiin naisen koko elämäntilanne. Naiseuden lisäksi käsiteltiin mm. äitiyttä ja lasten kasvatukseen liittyviä asioita. Haastattelemiani naiset puhuivat paljon lapsistaan ja heidän kokemastaan pahoinvoinnista, kun perhe oli vielä yhdessä. Oman tutkimuksen kirjallisessa tuotoksessa haastattelemieni naisten huoli ja välittäminen lapsista eivät tule esille. Oma selviytymisprosessiaan kuvatessaan naiset toivat esille myös sitä, miten he näkivät elämäntilanteen muutoksen vaikuttavan lapsiin.

Tutkimuksen kautta opin ymmärtämään syvemmin väkivaltaa kokeneen naisen vaikeutta irrottautua suhteesta. Haastattelemieni naisten kertoessa väkivaltahistoriaa, he toivat esille useita kohtia, missä he taistelivat ambivalenssi vaiheessa, jatkaako suhdetta vai ei. Opin tutkimusta tehdessäni, että myös viipyminen suhteessa on osa naisen omaa selviytymisprosessiaan. Tilapäiset voimattomuuden, kykenemättömyyden ja lomaantuneisuuden kokemukset voivat olla viestejä siitä, että tärkeää antaa tilaa ja aikaa myös heikkouden hetkille ja pysähtymisel-

le. Nämä ovat myös aikoja, jolloin nainen voi kerätä voimia ja odottaa oikean ajan tulemista irrottautumiselle väkivaltaisesta suhteesta.

Haastattelut olivat koskettavia. Koin, että naiset luottivat minuun tutkijana, koska he kertoivat minulle itsestään hyvinkin arkaluonteisia asioita. Oma tunnetta oli helpottamassa tieto yleisellä tasolla väkivallasta ilmiönä. Olin kuullut useita kertoja samansuuntaisia elämäntarinoita. Jokaisen naisen kertomassa tarinassa on omat yksityiskohdat. Tarinoiden kuuleminen ei jätä koskaan kylmäksi. Omassa tutkimuksessa selviytyminen ja hyvien asioiden esille nostaminen välittyivät myös haastatteluun osallistuneille naisille. Naiset saivat tilaa ja aikaa pysähtyä pohtimaan ja kertomaan sitä, mikä heitä on auttanut selviytymisen tiellä. Haastattelu eteni jokaisen kohdalla vähän eri tahdissa, mutta kaikkien naisten kohdalla viimeisenä teema-alueena oli ryhmämuotoisen tuen merkitys selviytymiselle.

Oman tutkimukseni kautta kiinnostuin ryhmämuotoisesta tuesta sekä mahdollisuuksista vetää ryhmiä eri menetelmien avulla. Haastattelemani naiset eivät olleet varsinaisesti innostuneita eri menetelmien käytöstä. Kirjallisuutta lukiessani sain näkökulmaa menetelmistä, joita ryhmässä oli käytetty. Itse ajattelen, että etenkin luovien menetelmien käyttö ryhmässä voi olla voimaannuttava kokemus ja auttaa väkivaltaa kokeneiden naisten selviytymisessä.

Itse jäin miettimään minkälaisen arvon väkivaltaa kokeneet naiset olisivat antaneet ryhmämuotoisen tuen merkitykselle, jos sitä ei olisi suoraan kysytty haastattelussa. Tällä tutkimuksella sitä ei voida osoittaa. Lähtökohtana omalle tutkimukselle oli tutkia enemmänkin naisen kokemusta siitä, mikä merkitys hänelle syntyi ryhmämuotoisen tuen merkityksestä omassa selviytymisprosessissa. Tutkimuksen perusteella ei voida vertailla keskenään sitä, minkälaiseen järjestykseen naiset laittaisivat erilaiset avun saamiset ja mihin kohtaan siinä sijoittuisi vertaistuen merkitys. Tutkimuksessa naisten kertoman kautta kuvastuu ryhmätuen merkityksen arvo ja laatu heidän omissa prosesseissaan. Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohta olisi määrittellä perheväkivaltaa kokeneiden naisten erilaisia selviytymiskeinoja ja sen kautta tutkia sitä, mikä olisi eniten auttava tekijä. Tämä tutkimuksen tulos voisi olla määrittämässä Kriisikeskus Mobilen tarjoamia palveluja.

LÄHTEET

Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy.

From Dark to Light. 1995. Ragaining a Caring Community. Status of Women Council of the Nothwest Territories. Canada.

Heiskanen, M. & Piispa, M. 1998. Usko, toivo, hakkaus. Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta. Helsinki: Oy Edita Ab.

Heiskanen, M. & Piispa, M. 2002. Väkivallan kustannukset kunnassa. Viranomaisten arviointiin perustuva tapaustutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen kustannuksista Hämeenlinnassa vuonna 2001. Helsinki: Oy Edita Ab.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1998. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Huhtalo, P., Kuhanen, J. & Pyykkö, E. 2003. Kotona turvassa. Katkaise väkivallan kierre. Helsinki. SMS-Tuotanto Oy.

Husso, M. 2003. Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Hynninen, M. & Ruuska, E. 2001. Jyväskylän hoitomalli. Teoksessa M. Rautava & S. Perttu (toim.) Tavoitteena uhrin turvallisuus - näkökulmia naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn. Kotka: Oy Kotkan kirjapaino Ab.

Julin, E. 2005. Alaston tarina: auttaminen parisuhdeväkivallan kohteiden kanssa. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu-tutkielma

Korkeela-Leppälä, T. 2001. Selviytymisvaiheen työn käytännöt ja kokemukset. Teoksessa A. Ojuri (toim.) Hukasta kukkaan. Naisen tie väkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Nykypaino Oy.

Koskelainen, M. 2001. Naisen selviytymisprosessi. Teoksessa A. Ojuri (toim.) Hukasta kukkaan. Naisen tie väkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Nykypaino Oy.

Lehtonen, A. & Perttu S. 1999. Naisiin kohdistuva väkivalta. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Mikkonen, S. & Mönkkönen, M. 2001. Toimijuus ja minäkuvan rakentaminen parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten puheessa - diskurssianalyttinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu - tutkielma.

Mustonen, K. 2003. Yksikin lyönti on liikaa - kampanja tuotti tulosta: Väkivallan uhrin toivovat konkreettista apua. Dialogi 3/2003.

Niemi-Kiesiläinen, J. 2004. Rikosprosessi ja parisuhdeväkivalta. Juva: WS Bookwell Oy.

Nousiainen, V. & Perttu, S. 2002. Väkivallan traumaattiset vaikutukset. Teoksessa M. Rautava & S. Perttu (toim.) Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Helsinki: Erikoispaino Oy.

Nyqvist, L. 2001. Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Turku: Painosalama Oy.

- Ojuri, A. 2000. Naisiin kohdistuva väkivalta Suomessa. Teoksessa P. Alkio (toim.) Naisiin kohdistuva väkivalta. Helsinki: Väestöliitto.
- Ojuri, A. 2001. Kokemuksia naisten selviytymisryhmistä. Teoksessa A. Ojuri (toim.) Hukasta kukkaan. Naisten tie väkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Nykypaino Oy.
- Ojuri, A. 2004. Väkivalta naisen elämän varjona - tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämänculusta ja selviytymisestä. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.
- Ojuri, A. 2006. Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisemassa teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino.
- Partanen, T., & Holma, J. M. (2002). Vaihtoehto väkivallalle. Toimijuutta kaikille perheenjäsenille. Teoksessa Rönkä, A., & Kinnunen, U. (toim) Perhe ja vanhemmuus. Otavan kirjapaino Oy: Keuruu.
- Perheväkivallan salaisuuden muuri on rikottu. 2002. Keski-Suomen perheväkivalta- projektin toiminta ja tulosten arviointi. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja nro 23/2002.
- Perttu, S. 2002a. Mitä on naisiin kohdistuva väkivalta? Teoksessa M. Rautava & S. Perttu (toim.) Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Helsinki: Erikoispaino Oy.
- Perttu, S. 2002b. Naisen selviytymisprosessi ja sen tukeminen. Teoksessa M. Rautava & S. Perttu (toim.) Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Helsinki: Erikoispaino Oy.
- Perttu, S., Mononen-Mikkilä, P., Rauhala, R. & Särkkälä, P. 2001. Päänavaus selviytymiseen - väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Pohjola, A. 1994. Elämän valttikortit? Nuoren aikuisen elämänculku toimeentulotukea vaativien tilanteiden varjossa. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.
- Pyykkö, A. 2002. Toiminnalliset menetelmät. Teoksessa M. Rautava & S. Perttu (toim.) Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Helsinki: Erikoispaino Oy.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Saari, S. 2001. Kuin salama kirkkaalta taivaalta. Kriisit ja niistä selviytyminen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu. Oulun yliopisto.
- Säävälä, H., Pohjoisvirta, R., Keinänen, E. & Salonen, S. 2006. Mies varikolle: apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulu. Oulun ensi- ja turvakoti ry.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2002). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino Oy.
- Varonen, V. 2006. "Mulle oli tärkeätä, että mä sain omasta päästäni sen asian pois, että oon tasapainoisempi äitinäkin." Parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten äitiys ja sen muutokset hoitosuhteessa. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu - tutkielma.

Vuonnala, J. (2000). Entinen rakkaani - niin suuri, viisas ja väkevä. Väkivaltaisen parisuhteen-valtadynamiikka ja ammattiauttajat naisten omaelämäkertoissa. Tampereen yliopistontut-kielmat. Tampere: Yliopistopaino.

Vuorinen, S. 2006. Kriisityöntekijä. Kriisikeskus Mobile. Jyväskylä. Henkilökohtainen tiedonan-to. 13.3.2006.

Åstedt-Kurki, P. & Nieminen, H. 1997. Fenomenologisen tutkimuksen peruskysymykset hoito-tieteessä. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.) Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY

LIITTEET

Liite 1 Teemahaastattelun runko

1. Teemahaastatteluun osallistujien taustatiedot

nimi, ikä, siviilisääty, ammatti, työssä/kotona, lapset, perhetaustat

2. Väkivaltahistoria

tässä osiossa selvitän milloin väkivalta on alkanut, mitä väkivalta on ollut (fyysistä, henkistä jne), tässä osiossa tulisi esille myös traumatisoituminen ja uhriutumisen kokemus

3. Avun hakeminen, selviytyminen

missä vaiheessa on havahtunut väkivaltaan ja ottanut ensimmäisen askeleen avun hakemiseen, mistä on hakenut apua, mitkä asiat ovat tuoneet apua = voimaannuttaneet,

4. Ryhmän tuki ja merkitys selviytymisessä

millaisia asioita ryhmässä on käsitelty, mitkä asiat ovat olleet itselle merkityksellisiä, onko oman selviytymisen kannalta tärkeää jakaa asioita, miten ryhmässä on käsitelty asioita..puhumalla, mitä muita menetelmiä, millaisia kokemuksia niistä, mitkä tekijät auttavat ryhmän jälkeen selviytymisessä